

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >
Helyben házhoz hozva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 2 kr.

Huszonhat millió deficit.

(—a.) Az ezredéves ünnepek örömszájába nem is sejtet dissonanciát vegyített a pénzügyminiszternek tegnap megjelent hivatalos kimutatása az első negyedév pénzügyi mérlegéről. Ez a hivatalos kimutatás huszonhat millió frtnyi deficitet konstatál államháztartásunkban.

Csak néhány napja, hogy szentesítve van az idejű költségvetési törvény, mely félesztendeig foglalkoztatta az országgyűlést, már is kitűnt, mennyi szemfényvesztéssel van összeállítva a költségvetés, mily kevés annak realitása.

Mikor a költségvetést beterjesztette a háznak a pénzügyminiszter, a tárgyilagos kritika első tekintetre megmondotta, hogy abból a 21.000 frtnyi feleslegről milliókra rugó deficit lesz. Pontról-pontra kimutatták, hogy a legnagyobb mérvű optimizmus mellett sem lehet elhinni azt, hogy meglehessen tartani a költségvetés kereteit. Egyszerre 16 millió frtnyi emelést nem bír meg ez az ország, mely a nélkül is gazdasági válsággal küzd. Utaltak arra, hogy a polgári házasság életbe léptetése kiszámíthatatlan terhet ró a nemzetre. Figyelmeztették a kormányt, hogy kiállítás még nem végződött deficit nélkül; bármily jó reményekkel legyünk is eltelve az ezredéves kiállítás sikere iránt, mégis számot kell vetni avval, hogy deficittel fog végződni ez is pláne miután a belépti jegyeket bérbe adta a kormány három berlini, bécsi és budapesti bankárnak. Nem használt semmit. Cassandra-jóslatnak tartották az ellenzéki politikusok intő szövegét.

Az elmúlt évnegyed — sajnos! — az ellenzéknek szolgáltatott igazságot. A pénzügyminiszterium hivatalos kimutatása szerint az elmúlt évnegyedben az összes *bevétel* volt: 107,467,881 frt 98 $\frac{1}{2}$ kr. — míg a *kiadások*: 133,675,755 frt 02 kr-ra rugtak, vagyis a tiszta *deficit*; 26,207,873 frt 03 $\frac{1}{2}$ kr.

Ezt a végtelenül lesújtó eredményt semmi féle rabbulisztikus okoskodással sem lehet mentetni vagy szépíteni. Hasztalan minden kísérlet. Ha az egész és félhivatalos lapok örömeiket találják abban, hogy tavaly ilyenkor 23,550 frttal több volt a deficit, — ám leljék mi ezt nagyon sovány vigasztalásnak tartjuk. Ha pedig tekintetbe vesszük az egyes tételek változását, a multa való hivatkozást gyermekek feleselgetésnél egyébként nem tarthatjuk. A tavalyi év pénzügyi eredményére ugyanis korai lenne még a hivatkozás. Az a 15 millió felesleg, amit a januári hevenyészett kimutatás feltüntetett, ugyanis alaposan be van már táblázva a nemrégiben benyújtott három rendbeli póthittel, melyekhez nem sokára járul a negyedik, a vasúti beruházásokra és az első három hónapi anyakönyvvezetési pótkiadásokról szóló, melyek együttesen meghaladják az öt milliót.

Tavaly ilyenkor jogosan biztathatta magát a pénzügyminiszter, hogy évvégére kiheveri a deficitet, mert milliókra ment az adóhátralék. De most avval kérédik a finansz miniszter hivatalos kimutatásában, hogy az adók címén harmadfél millióval többet vett be, mint az elmúlt év első negyedében, 1895-ben az államvasutak két millió deficitel zárták

az első negyedét, most fél millió a többlet. A közös ügyes kiadásokra másfél millióval kevesebb ment az idén az első három hónapban, mint tavaly.

Nem akadunk fel azon, hogy jóval többet fizettünk az idén államadósságok törlesztésére. Természetesnek találjuk, mert az évtizedekre szóló amortizációs kölcsönöknél az utóbbi évekre háramlik a nagyobb teher.

Az teszi inkább aggasztóvá az első negyed mérlegét, hogy enormis módon szaporodnak a rendes kiadások. A miniszterelnökségnél másfél százezer frtra megy a honvéd nyugdíj tétel többlete. Ezt még csak elbirjuk, nem is tart örökké. Sokkal fontosabb az a körülmény, hogy az *anyakönyvi kiadások már az első negyedben százezrekre menő többletet okoztak*. Nem is tudjuk ennek okát adni. A miniszteri jelentés az anyakönyvi nyomtatványokat okolja. Csodálatos! Hiszen tavaly már felszerelték minden anyakönyvi hivatalt a szükséges nyomtatványokkal, — mire kellett tehát az a sok új nyomtatvány? A személyi kiadások pedig egyáltalán nem okozhattak többletet, mert csak az imdemnity alapján, vagyis a múlt évi budget keretében utalványozhatta a kormány a fizetéseket, anyakönyvvezetői fizetések pedig a múlt év I. negyedében még nem szerepeltek.

Feltűnő még az igazságügyi miniszteriumnak majdnem kétszázezer frtnyi többlete, aminek egy részét a bírósági személyzet szaporításával indokolják. Csak azt nem mondják meg, hogy ez is az egyházpolitikának a kifolyása.

A belügyi és a kereskedelmi minisz-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A gyermekek és a millennium.

Tegnap az összes katolikus népnevelési intézetekben ünnepélyességgel ülték meg a magyar haza ezeréves fennállásának emlékét. Ez alkalomból Nagyvárad bíboros-püspöke is szót emel millenáris körlevelében a következő szöveget intézve az ifjusághoz.

Kedves gyermekeim!

Ez új év kezdetén szeretett hazánk összes tornyaiban megkondultak a harangok, hirdelve egy igen nagy ünnep kezdetét. Ez a magyar nemzet ezredéves ünnepe. Azért mondom, hogy kezdetét, mert ezen ünnep nem egy, nem két napra, hanem az év minden napjára kiterjed. Egész éven át ünnepelnünk és örülnünk kell nekünk magyaroknak, hogy a jóságos Isten végtelen kegyelme, a boldogságos szűz Mária hatalmas pártfogása és a nemzet nagyjainak bölcsessége, a szent és igaz hiten alapuló hazaszeretete és áldozatkészsége, mely sokszor vérük és életük feláldozásában nyilvánult, — megtartá nekünk e szép és kedves hont ezer éven át, hol őseink porai nyugosznak . . .

Nem volna igaz magyar az, ki e szép napokban vissza ne tekintene a multa, arra a szép, dicső szent időkre, midőn őseink ezer vesztéllyel megküzdve elfoglalták e drága hont, a

melyet szent örökségként hagytak utódaikra, megszentelve azt saját vérvükkel.

Mivel tudom, hogy hű és igaz fiai vagytok ti is kedveseim az édes hazának, hiszem örömmel fogadjátok, ha elmondok egyet mást ezredéves történetünkéből, hogy megőrizve a hallottakat elmétekben és szívetekben, annál inkább szerethessétek e hazát, a melyről oly szépen mondja a költő:

»E nagy világon e kívül nincsen számodra hely,
Áldjon vagy verjen sors keze, itt élnecs halnod kell.«

1000 év előtt őseink nagy szorongatásban éltek a Bug, Dnieszter, Pruth és Szeret folyók mentén, a hazánktól délkeletre eső Etelköz nevű tartományban.

A görög császár ravasz kérésére átmentek a Dunán és bár a görögök cserben hagyták őket, megverték a bolgárokat. Ezek e miatt bosszút forraltak. Segítségül hívták a vad besenyőket és míg a magyar sereg jó része távol hadakozott; otthon maradt kisebbik részét, a gyenge nőkkel és gyermekekkel együtt, megtámadták, sokat közülök megölték s hazájukból mindannyijukat kiverték.

Ámde a jó Isten már előre gondoskodott, hogy e miatt szét ne hulljon, meg ne semmisüljön az egész magyar nemzet. Már négy öt évvel azelőtt a kazar király tanácsára a 7 magyar nemzetség közös fejedelmet választott magának s az ujjonon választott Árpádot, Álmos fiát, paizsaikon felemelték. Árpád azután nem hagyta széjjeloszolni a megmaradt magyarokat, hanem

maga köré gyűjtötte és a Kárpátokon átkelt, hogy itt új hazát szerezzen.

Igy jöttek ezer évvel ezelőtt hazánkba őseink s alapítottak itt partjain Tiszánk s Dunának új hazát.

Igy fordította jóra a jó Isten azon szorongatást, amelyet 2—3 évig szenvedtek s adott nekik oly hazát, hol védve voltak a besenyőktől és bolgároktól, hol érintkezhetek a keresztény népekkel és tanulhattak tőlük.

Itt az ő új, igaz hazájukban megerősödve 70—80 esztendeig, mint valami Isten ostroma, száguldottak végig Európán s velük rázta fel a Mindenható az ellanyhult keresztény népeket velük térítette őket magához, hogy neki szolgáljanak és üdvözüljenek.

Mikor azután elég volt a keresztény népekre a magyarok fegyverével zuditott fenyték, akkor támasztott a jó Isten a magyar nemzetben férfiakat, kik ezen eddig szilaj, harcyszomjas népet megszelidítsék, Krisztushoz vezessék s előkészítsék arra, hogy az a nemzet, mely a keresztény népek ostroma volt, majd a keresztény népek védő paizsa legyen.

Géza vagy helyesebben Gyécse volt a fejedelem, aki ezt a nagy munkát megkezdte. Az ő felesége keresztény asszony volt s az ő kérésére megengedte Géza, hogy kath. pap beléphet bántatlanul az országba. Siettek is Jézus tanításának hirdetői, felhasználni a jó alkalmat s Adalbert prágai püspök jött több társával s megkezdtek a haza jövőjét biztosító üdvös munkát. Törekvésüket a pápa is támo-

terek a millenniumi kiállítást okolják a tulkiadások miatt. Mi lesz, ha még ez sem hozza meg majd a várt eredményt?

A kiegyezés.

A kiegyezésről írja a N. Fr. Pr.: Kautz bankkormányzó néhány nap óta az egyetem és a tud. akadémia ünnepei miatt Budapestentartózkodik. Ott időzését felhasználta arra is, hogy a vezető körökkel érintkezésbe lépjen. A bankkormányzó ma délelőtt egy óráig tanácskozott Lukács pénzügyminiszterrel a bank igazgatása felől. Egyelőre nem tudni, hogy mikor veszik fel a bank képviselőivel ismét a tárgyalások folyamát. A két pénzügyminiszter között sincs ez idő szerint kiállítás a függő kérdések ügyében tanácskozásra, sőt mondják, hogy ilyen tanácskozás a reszort miniszterek között többé nem is lesz, kivéve a pénzügyi kérdéseket, melyekre nézve a két pénzügyminiszternek meg kell egyeznie. A többi kiegyezési kérdést, így az öröklési engedély és az állategészségügy kérdését a két miniszterelnök írásbelileg fosja elintézni. Bánffy br. legutóbbi bécsi tartózkodása is inkább a Badenival való tanácskozás, mint a külügyminiszterrel a szerb zászlóügyben való megállapodás érdekében történt. Politikai körökben még mindig nem tudják, vajon lehetséges lesz-e a kiegyezést a jelenlegi parlamentekkel megalkotni. Budapestben most az osztrák kvóta deputáció viszonyát várják. A delegációk alatt úgy az osztrák miniszterelnök, mint az osztrák pénzügyminiszter Budapestre jönnek, s itt magától fog alkalmat kínálkozik a kiegyezési kérdések eligazítására.

A nemzeti párt delegátusai.

Politikai körökben élénk feltűnést keltett az a hír, hogy gróf Apponyi Albert és Horánszky Nándor az idén nem kívánják a delegáció tagjai lenni. Ezt a hírt sokan kételkedéssel fogadták, mások pedig megvalósulása esetére messze kiható következtetéseket vontak le belőle. Ma ez a hír befejezett ténynek tekinthető. A nemzeti párt ugyanis átiratában arról értesítette a szabadelvű pártot, hogy a maga kebeléből az idei delegációba Bolgár Ferencz, Hódossy Imre, Bujanovics Sándor és gróf Zichy Jenő urakat jelölte ki. Való-

igaz tehát, hogy a nemzeti pártnak sem vezére, sem elnöke az idei delegációnak tagja nem lesz. A közvélemény e nagyjelentőségű tényről bizonyára a legelőkelőbb érdeklődéssel fogja tudomásul venni.

Kormányválság?

(st.) A politikai élet hirharangjai örövendetes ujságot regélnek; a Bánffy-kabinet örödi meg vannak számlálva.

Ez a hír nem is olyan különös, hogy megütközhetnénk rajta. Ami az angolnak a sport, — az a magyarnak a politika. A játék- és fogadási szenvedély a magyarban éppen úgy ki van fejlődve, mint az angolban. Nálunk azok a »politikások«, akiknek egyéb dolguk nincs, azzal töltik idejüket, hogy folyton számolgatják egy kormányválság esélyeit, s folytonosan jövendőlgötnek. A legjelentéktelenebb esemény, mely nem illeszthető a kormányzási bírók munkarendjébe, elégséges arra, hogy szülőforrása legyen egy kormányválságról világgá bocsájtott hírek. S éppen ezért, mert a Bánffy-kormányt csak valami csodálatos véletlen dobta a felszínre, — mindenki valószínűnek tartja, hogy valami igen csekély dolog, valami véletlen esemény fogja megbuktatni.

A politika levelibekái ezúttal megint biztosra veszik a kormány bukását, mert a millenniumi kitüntetésekben Bánffy nem valami dicső szerepet játszik. Az ezredév öröme a Lipót-rend nagykeresztjét kapta, — s a legelső állam hivatalnoknak ilyen óriási nagy ünnepen nagyobb kitüntetés jár. Nem áll arányban a Lipót-rend nagykeresztje Bánffy rangjának méltóságával akkor, amidőn sokkal kisebb rangú egyéniségek majdnem hasonló kitüntetést kapnak. Távol legyen tőlünk, hogy Bánffy számára ezt a kitüntetést keveseljük, (— sőt éppen ellenkezőleg —) de Magyarország miniszterelnökét a millenniumi ünnepségek alkalmából — mindenki azt gondolta, hogy nagyobb kitüntetés fogja megilletni.

A Lipót-rendet kísérő királyi kézirat

rendkívül hideg, tartózkodó hangja szintén arra enged következtetni, hogy Bánffy nem valami nagy rokonszenvenek örvendhet a korona előtt.

Bánffy Dezső bárónak újabb időben a kitüntetés, rangemelés és a nemesítés lett a sportja. A hivatalos lap anyagának jó részét a kinevezési okmányokat kiállító kabinet-irodából expedálták, — s az ezredév ünnepére nem kevesebb mint negyedfél száz nagyobb kitüntetést hozott javaslatba Bánffy az uralkodónak. Ez izléstelenséget megkorrigálta a király tapintata, mely a kontemplált kitüntetések túlnyomóan nagyrészt törölte. A háromszázötven kitüntetésből lett ötven, — s Bánffy ez incidensből nem vonta le a konzekvenciát, hanem továbbra is megmaradt Magyarország miniszterelnöke.

Pedig ezek után nyilvánvaló, hogy nem rendelkezik oly mértékben a korona bizalmával, mint azzal dicsekedni szokott.

Egy Bánffy Dezső báróval szemben azonban a bizalmatlanság ily »gyengéd« nyilvánításai teljesen hatástalanok. — Ő csak arra törekedik, hogy a szabadelvű pártnak nevezett mameluk-tábor rokonszenvét továbbra is biztosítsa magának.

Ugy látszik, hogy most ez a rokonszenv is megfogyatkozott. A képviselőház szombati ülésén érdekes dolgokat lehetett tapasztalni: disszonans hangok emelkedtek a jobb oldalról. A miniszterelnöknek a szerb zászlósértés ügyében tanúsított magatartása nem tetszik a szabadelvű párt egyik frakciójának, — következésképp nincs egyetértés a pártban.

Gyermeteg-kedély kellene ahhoz, hogy ezt a disszonanciát valaki a belgrádi zászlóügynek tulajdonítsa. Ez csak éppen alkalom arra, hogy a párt figyelmeztesse Bánffyt arra, hogy tovább nem számíthat feltétlen támogatására. A dolog sokkal jelentéktelenebb, hogy sem miatta a szabadelvű párt egyszerre cserben hagyná gazdáját. Valami történt a kulisszák mögött, — de hogy micsoda, azt még gondosan rejtgetik.

Vagy talán minden különösebb indok

gatta minden erejével; és a jó Isten megengedte nekik azon örömet, hogy fáradozásaiknak fényes jutalmát lássák, mert a magyarok elhagyva ősi pogány hitüket, Krisztus egyházába tértek. Szent-Adalbert Géza egész családját megkeresztelte s ez alkalommal Vajk nevű fia a szent keresztiségben István nevet kapott.

Géza halála után István lett a fejedelem, ki szent életű nejevel Gizellával mindent elkövetett, hogy a magyarok fölvegyék a keresztiséget.

István mint egy apostol buzdított szavával s adott példát szent életével. Legnagyobb segítségére voltak a Szent-Benedekrendű szerzetesek, kik fáradságot nem kímélve, támogatták a királyt jóakarataiban.

Mikor a magyarok nagybárára, megtértek, követeket küldött Szent-István II. Szilveszter pápához, kérvén őt, fogadná be a megtért magyarokat a keresztény nemzetek sorába. A pápa örömmel fogadta a magyarokat s Istvánnak egy arany koronát és kettős keresztet küldött.

Szent-István a koronával az ezeregyedik évben megkoronáztatta magát s ez által a magyarok első koronás királya lett. Az országot 10 püspökségre osztotta s ezek közül az esztergomi s kalocsai érsekséggé tette.

Az ország ügyeinek rendezése végett azt megyékre osztotta s minden megye gondozására egy várispánt (főispánt) rendelt.

Igaz, keresztény szellemű, bölcs törvényeket szerzett. Ezeknek köszönhetjük, hogy a magyar megérte ittletének ezer évét. Templomo-

kat és iskolákat alapított, szóval mindent megtett, hogy a magyart keresztény néppé tegye.

Volt egy nagy reményű fia: Imre, ez volt minden öröme, mert vallásos, tudományos, engedelmis és minden jó s szép tulajdonságokkal ékeskedő fia volt. De a jó Isten próbára tette őt, mint egykor Ábrahámot, mert Imre, ifjúságának delén, sirba hanyatlott.

Habár fájt és kesergett is szíve a jó apának, de megnyugodott Isten akaratán. Azonban e csapás mégis egészen aláta a szent király egészségét s betegágyba döntötte. Voltak, a kik megsokalták az ő hosszú, áldásos életét, s hogy minél hamarabb a koronához juthassanak, gyilkost béreltek fel, hogy ölje meg a királyt. És a gyilkos már ott állt a király ágya felett, felemelte a gyilkos tör, hogy kioltsa az ő szent életét, de véletlenül vagy inkább Isten akaratából, a gyilkos kiejtette törét kezéből; erre a király felébredt, a gyilkos irgalomért esedezett és István a nagy — gyilkosának megbocsátott.

E körülmény még jobban elszomorította őt s nemsokára érezte, hogy végórája közeledik. — Maga köré gyűjté tehát a magyarok főbjeit, s őket Krisztus hitének megtartására, a haza és az egymás iránti szeretet ápolására intvén, előttük a magyar nemzetet és a magyar kath. egyházat a boldogságos Szűz anyai oltalmába ajánlván, 1038-ban visszaadta szent lelkét Teremtőjének. Jobb keze, mely annyi áldást osztott szét, teljesen ép maradt a mai napig, s azt, mint szent ereklyét őrizik a budai várkaplomban.

A nagy király halála után gyászba borult a haza, mert utódai: Péter és Aba Sámuel királyok alatt belvillongásnak a színhelye volt a szerencsétlen ország. Endre alatt pedig a pogányság maradványai garázdálkodtak. Ekkoriban a szentéletű Gellért esanádi püspököt is letaszították a Buda mellett levő hegyről, s azért e hegy a mártir püspökről a mai napig szent Gellért hegyének hívatik.

Majd I. Béla lépett a trónra, ki alatt némelyek követelték a kereszténység eltörlését, de rajta vesztettek, mert a magyarok szétverték seregüket s így a pogányság utolsó maradványait is megsemmisítették. A szelídielkü király rávette honfitársait, hogy ne sátorokban, hanem állandó, épített házakban lakjanak. Így akarta velök az othont megkedveltetni, s őket a földmívelés állandó foglalkozására szoktatni.

E nemes törekvésében nagy segélyére voltak az egyház papjai, kik mindenütt jó példával járván előt, hatalmas kolostorokat és templomokat építettek, s a rengeteg erdőseget bőven termő buzaölddél változtatták.

I. Béla halála után a nyugtalan lelkű Salamon jutott a trónra, ki vivotl dicső csatákat, de rossz lelkű tanácsra és haragos lelkére hallgatva, üldözni kezdé atyafiait, s e miatt trónját veszté.

Ezen időben a Gondviselés egy hatalmas embert állított a magyar királyok trónjára, ki egész Európa előtt hírt, dicsőséget és tiszteletet szerzett nemzetének. E férfi Szent-László volt, kinek bölcsességénél nagyobb volt vallá-

nélkül csak azért tartotta szükségesnek a demonstrációt a szabadelvű párt Bánffy-nak, mert tudja, hogy a kormány már végnapjait éli?

Adja Isten, hogy úgy legyen.

Az adók reformja.

Összeült az értekezlet, a melyet a pénzügyminiszter az adók reformjának megbeszélése végett hívott egybe. Köztudomásu dolog, hogy e téren általános a meggyőződés, hogy az egyes adók kivételében a legnagyobb zürzavar s természetesen igazságtalanság is uralkodik. Szomorú tény ez, a melyet még a pénzügyminiszternek is be kellett ismernie, bár felemlítette beszédében, hogy a helyzet korán sem olyan súlyos, mint azt sokan föltüntetni akarják. Szívesen elismernék ezt, ha ez állítása megfelelné a valóságnak és nem ő maga mondaná el néhány percczel később, midőn jelenlegi adórendszerünk bajait felsorolja, hogy adórendszerünknek egyik főhibája az, hogy az egyes ágak aránytalanul, mások pedig éppen nem adóztatnak meg. Nos, ha maga Magyarország pénzügyminisztere is kénytelen így nyilatkozni adórendszerünkéről, akkor eléggé világos lehet előttünk, mennyire sürgősek teendők e téren. Igaz ugyan, hogy nagyon hálátlan e kérdéssel foglalkozni minálunk, a hol a tüntetés-számba menő politikai izgalmas jelenetek sokkal nagyobb közönségre találnak, de sajnálatos tény, hogy a mi Ausztria most fejezte be az adóreformról szóló törvényjavaslat tárgyalásokat, addig minálunk csak arról tárgyalunk még, hogy elérkezett-e már az az időpont, a midőn e nagy kérdés megoldásába fogjunk, pedig a miniszternek említett kijelentése egy maga is eléggé jellemző a mostani viszonyokra.

Tehát felesleges volt teljesen a kérdés feltevése, hogy belefogjanak-e már a reform végrehajtásába.

Az értekezletről egyelőre még nem irhatunk bőven, mert mindnyájan, a kik a kérdéshez hozzászóltak, csak általánosságban tettek megjegyzéseket. Az értekezlet eredménytelenségének egyik főhibája az volt, hogy a meghívottnak nem állt semmiféle utmutatás rendelkezésükre, legfeljebb Wekerle memoranduma, de

Wekerle kijelentette, hogy ezzel nem akart pre-judikálni az értekezletnek.

Igy tehát a lehető legkülönbözőbb vélemények jutottak kifejezésre az értekezleten, a melyekből azonban kitűnt, hogy adórendszerünknek már sokszor hangoztatott bajai, a melyeket a liberális kormány mindaddig figyelmen kívül hagyott, tényleg léteznek.

Már régen hangoztatják, hogy a földadó aránytalanul magas és mezőgazdaságunk hanyatlása nagymértékben e körülménnyel is összefügg.

A föld e tulterhelésének oka a fölületes megbecsülése, a miből a lehető legviszább állapotok származtak. E bajon Mariska Vilmos úgy szeretne segíteni, ha az adókulesot tetemesen le szállítjuk. De a helyes adókivételnek alapja bizonyára csak a földnek új és szigorú megbecsülése lehetne.

Az egyes ágaknak aránytalan megterhelését, más ágaknak pedig felmentését a terhek alól a legszebben mutatja a bórzenek kiváltságos helyzete.

Csodálkozunk rajta, hogy a pénzügyminiszter ilyen helyesen jellemezte adórendszerünket és azért mostanáig még sem mutatott hajlandóságot a kormány arra, hogy a bórzenet megadóztassa.

Az értekezleten még számos olyan hibát soroltak fel, a melyek mind mutatják, hogy adórendszerünknek nincs egységes alapja, mert ha volna, akkor nem történhetné meg az, a mit a pénzügyminiszter is kénytelen bevallani, hogy »egyes ágak többszörösen adóztatnak meg.«

Az értekezletnek egyik főkérdése az lett volna, ha rendszeres irányban haladt volna, hogy a reform milyen legyen. Némelyek azon véleményben vannak, hogy elég, ha megszüntetjük a már tapasztalt bajokat, mások pedig az egész rendszernek gyökeres reformálását óhajtják.

A kormány úgy látszik e kérdésben nagyon konzervatív és zárkózott magatartást tanusít.

Lukács pénzügyminiszter főlegként azt említette fel, hogy a kincstárnak eddigi adójövedelmét kell biztosítani és ennek keretében a tervezett reformot végrehajtani. Wekerle a jelen viszonyok között a gyökeres reformot nem tartja indokoltnak.

Ezzel szemben Mariska Vilmos egyetemi tanár azon véleményének adott kifejezést, hogy »azzal vigasztalni a földbirtokosokat, hogy a mit fizetniök kell nem adó, hanem reálteher, vajmi sovány vigasz.« Földes Béla egyetemi tanár pedig úgy tartja, hogy bár a rázkódtatás nélküli átmenet minden reformnál fontos szempont, a tulságos konzervativizmus adórendszerünk reformjánál veszélyezteti a célt magát.

Bizonyára nagyon is óhajtandó a gyökeres reform, de ennek megvalósulásában már azért sem hiszünk, mert a kormány még a részletes reformoktól is tartózkodott és ott sem hozott be újításokat, ahol a baj nyilvánvaló volt. A liberális kormányának adópolitikájában eddig is csak az volt a főelve, hogy biztosítani kell a kincstár jövedelmét, de nem volt tekintettel arra, hogy a megterhelése az adóalapoknak arányos legyen.

A többi irányadó elvekről, amelyek az esetleges reformnál figyelembe jöhetnek, a következő értekezleteken lesz szó.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Május 18.

Elnök: Berzeviczy Albert.

Jegyzők: Lakatos Miklós, Schöber Ernő, Josipovich Géza.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső báró miniszterelnök, Darányi Ignác.

Elnök: Délelőtt 10 órakor nyitja meg az ülést.

Hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét. Elnök: Bemutatja Zólyomvármegye közönségének feliratát, melyben a képviselőháznak a millennáris ünnepségek alkalmából kifejtett munkásságáért elismerésének ad kifejezést.

Következik a napirend.

A delegáció képviselőházi tagjainak megválasztása.

Megválasztottak *rendes tagoknak*: Andrássy Tivadar gr, Berzeviczy Albert, Bolgár Ferencz, Bujannovits Sándor, Busbach Péter, Csernáth Lajos, Dokus Ernő, Falk Miksa, Fenyvessy Ferencz, Festetich Andor gróf, Fluger Károly, Frandisz Henrik, Gajáry Ödön, Gyurkovich György, Hegedüs Sándor, Hieronymi Károly, Hodossy Imre, Jókai Mór, Láng Lajos, Lukács Gyula, Mohay Sándor, Münnich Aurél, Nákó

sossága. Vitéségével nemcsak hirt, de egy új országot és nemzetet is szerzett hazájának; ez Horvátország volt, mit Magyarországhoz csatolt s a jászok, kiket a Pagáncs folyó mellett vitt csatában elfogott és a jászágban telepített le. Halálát a nemzet három évig gyászolta; utóbb a szentek közé igattta az anyaszentegyház.

Őt követte Könyves Kálmán, a tudós férfi, ki bölcs törvényeket alkotott. Nevét elhomályosítja az a tette, hogy Álmos öcsét és fiát Bélát megvakította. Halála után több győne király uralkodik egymásután, kik közül legnevezetesebb az ingatag Endre, ki a nemzet és a király jogainak megállapítására adja az aranybullának nevezett szabadságlevelet. Ezen Endre királyunk leánya Szent-Erzsébet, ki saját keze munkájával is segítette a szegényeket s a népek előtt ma is nagy tiszteletben áll.

Endrét követte IV. Béla. Az ő uralakdása alatt indult meg messze Ázsiából Európa meghódítására egy vad nép, a tatár, mely több népet legyőzve, országunkra vetette magát. Sajónál 1241-ben volt a szerencsétlen ütközet, melyben a magyar sereg színe-virága elesett, s a király is csak jó futó lovának köszönhetette megmenekülését. Tűzzel-vassal elpusztítottak hazánkban mindent; nem lett irgalmat senki, ki a tatárok kezébe került. Pusztulás, nyomor és szenvedés ütött nyomukba tanyát.

Egy évig nyomorgatta e szerencsétlen hazát a vad csorda, míg végre megelégette Isten az ő büntetést ostorát, s a tatárok az ország-

ból kivonultak. De milyen kép tárult utánok?! Gyász és siralom. Napijárásnyira nem lehetett találni élő embert, mert a kik élve maradtak, az erdők mélyében vonták meg magukat. A falvak és városokat fű nőtte be s embercsontokon rágódtak a vadállatok. Oh drága hazám! mily sok megpróbáltatást álltál már te ki!

Mikor IV. Béla a tatárok elvonulásának hírére vette, Dalmáciából, Trau városából vissza jött, hogy új hazát teremtsen. Sirva fogott hozzá a nagy munkához, de minthogy Istenbe vetette bizalmát, azt siker koronázta. Az elbujdosott nép örömmel sorakozott szeretett királyához és egyesült erővel sikerült hazánkat a végpusztulástól megóvni.

Ujra felépültek az Isten háza s ezek közül a margitszigeti monostor, hol a király leánya a szent életű Margit imádkozott naponkint buzgón hazája boldogításáért. Felépültek a falvak és városok is, leginkább az egyház segítségével. Bizvást elmondhatjuk, hogy IV. Béla király volt második honalapítónk.

Az ő halála után gyenge királyok következtek, kik közül III. Endrével kihalt a több mint 400 évig uralkodott »Árpád«-ház.

A pártokra szakadt nemzet hosszú küzdelem után az olasz származású Róbert Károlyt választotta királynak, ki idegen létére is legjobb királyaink egyike volt. Gondja volt az ország jólétének előmozdítására, megtett mindent, hogy azt a jólét és műveltség magas fokára emelje; s ezt bölcs törvények és üdvös rendeletek által el is érte.

Őt követte az uralkodásban fia Nagy Lajos, ki igazságos bölcs és nagy király volt, s hazánkat a jólét legmagasabb fokára emelte. Egyszersmind Lengyelország királyja is volt s szerencsés hadjáratai által az ország területét megnagyobbította akkorára, hogy három tenger mosta birodalmát: Adriai, Fekete és Balti tenger. Bölcsességének híre elhatott a külföldre is, s akárhányszor látogatták meg őt az idegen nemzetek fejedelmei, hogy tőle ügyekben tanácsot kérjenek. Ezért tisztelte meg őt a nemzet »Nagy« melléknévvel s ezért állta igaz részvéttel körül a nemzet halála után bus ravalált.

Halála után leánya Mária, utóbb Kis Károly uralkodtak rövid ideig; ezek után Zsigmond király ült a trónra.

Ezen időben mindjobban feltűnt egy hatalmas ellenség, mely Magyarországra majdnem végzetessé kezdett lenni; ez volt a török. E vérs nemcsak Magyarországot, de a kereszténység létét is fenyegette. Belátták ezt a királyok, de leginkább a pápák, kik mindent megtettek, hogy országuktól e csapást elhárítsák, mert a történelem szerint a pápai kincstár mindig készen állott, hogy a szükséges anyagi eszközöket nyújtsa.

Ezen korban a török ellen folytatott háborúból magasan emelkedik ki Hunyadi János. Mély vallásos lelkületű vezér; I. Ulászló király halála után pedig kormányzó, ki mindig Isten dicsőségét s a haza javát tekintette elsőknek, a melyért kész volt bármely pillanatban életét és

Kálmán gr, Nikolics Fédor br, Nyáry Béla br, Páncs Ármin, Pulszky Ágost, Rakovszky Géza, Rohonczy Gedeon, Szapáry Gyula gr., Szerb György, Széll Kálmán, Speyer Ferencz, Teleky S. gr, Tisza I. Tisza Kálmán Thorockay Miklósgr, Tolnay Lajos, Urány Imre, Zichy Jenő gr; **póttagoknak**: Andamovics Béla, Dániel Gábor, Klobusitzky János, Láncey Leo, Latinovics Ernő, Moltz Oszkár, Papp Géza, Pittenberg Gyula, Sztójánovits György, Teleki Domokos gr.

Következik a napirend második pontja.

a „közigazgatási bíróságokról“ szóló törvényjavaslat.

Pulszky Ágost előadó: A bizottság a képviselőház utasításaihoz képest ujjal tárgyalás alá vevén a „közigazgatási bíróságokról“ szóló törvényjavaslatot, tárgyává tette a felforgó nehézségeket, amelyek lényegileg azon nézeteltérésekből származnak, amelyek az elsőfoku közigazgatási bíróságok szervezésére nézve felmerültek, s tárgyalásai eredményeképpen a bizottság azt javasolja a háznak, hogy csupán elsőfoku végérvényesen döntő közigazgatási bíróságok felállítását határozza el.

E bíróságot életbe lehet léptetni az elsőfoku bíróság nélkül, s a jelenlegi állapotokhoz képest a javaslat így is nagy haladást fog képviselni s kevesebb áldozatot fog igényelni a jogot kereső közönség részéről, mint azon szervezet, amely az elsőfoku közigazgatási bíróság felállítását megkívánja.

Szükségesnek látta a bizottság az elsőfoku bíróság szervezését azért is, mert a bizottság a közigazgatás újjászervezését már a közeljövőben reményli, már pedig a bizottság szem előtt tartotta, hogy új intézménynek átmeneti alakot köcsönözni könnyen magának ez intézménynek sikerét kockáztathatja.

Előadja azután azokat a módokat, melyeket a bizottság a törvényjavaslat régi szövegén tett, végül a törvényjavaslatot úgy általánosságban mint részleteiben elfogadásra ajánlotta. (Helyeslés a jobboldalon.)

Meszkó László; Nem szenved kétséget, hogy Európa legtöbb államában heves küzdelem folyt a közigazgatási bíróságok behozatala előtt, de ez a küzdelem sehol sem tartott olyan sokáig, mint épen Magyarországon; igen soká tartott nálunk, míg a hatalmon levő férfiak arra határozták el magukat, hogy hatalmukat alárendelik a jog, az igazság érzetének. Hogy ily sokáig tartott e törvény megalkotása, annak oka egyszerűen az, hogy a kormányon volt férfiak félték a jogtól, félték az igazságtól.

Most valahára előtűnik a törvényjavaslat, de ez is olyan, a mely, az eddig fennállott bajokat továbbra is fentartja.

A közigazgatás terén eddig sok volt a baj, mely ellen, ha az ellenzék részéről kikelték, úgy a kormány férfiak, mint a szabadelvű párt folyton a törvényre hivatkoztak.

Igen ám, de ez a törvény a belügyminiszternek mindenben felülvizsgálati jogot adott, a mi sok visszaélésnek volt a forrása.

Még 1893-kán beadta Hieronymi az akkori belügyminiszter a közigazgatási bíróságokról szóló törvényjavaslatot, mely az e czélra kiküldött bizottság többszörös osztályán keresztül, most végre előtűnik fekszik.

Azon alapelvek közül, melyeken a javaslat nyugszik, legfontosabb az, mely a hatáskört allapítja meg, mely hatáskört ha nem sikerül alaposan körülírni, akkor jobb meg sem hozni a törvényjavaslatot.

A hatáskör megállapítását azon okból sem fogadhatja el, mert a közigazgatási jogunknak még nagy része szabályozatlan, s a szabályozatlan jogok, ha a jelen törvényjavaslatnál a hatáskört nem általános elvi határozatok alapján állapítják meg, még hosszú időre szabályozatlanul maradnak.

Különböző szakférfiak is megeyeznek abban, hogy a taxatív rendszere a lehető legrosszabb, amihez szóló hozzáteszi, hogy a taxatív rendszer homlokegyenest ellenkezik a magyar jog fejlődésével, az alkotmány szellemével.

A javaslatban ellentétet is lát, a hatáskör elvi meghatározásánál. A taxatív rendezése mellett nem lesz minden hatásköri összehangolás elkerülve, sőt talán még több lesz ez, mintha általános elvi határozományokra fektetnék a határozományok megállapítását.

Igaz ugyan, hogy Európa államaiban szintén a taxatív van meg, kivéve Franciaországot, ahol a hatáskör megállapítása inkább az elvi határozományok felé hajlik, de tény az, hogy olyan szűkkeblű taxatív, mint amilyen itt czéloztatik behozni, nincs sehol egész Európában.

Maguk a bizottság tagjai is úgy nyilatkoztak, hogy a törvénybe minden nehézség nélkül lehetett volna be venni még az állampolgári jogokat, ipari ügyeket, valamint a védő törvény keretében felmerülő sérelmeket is. Nem lehet a törvényt kiterjeszteni a közügyekből felmerülő sérelmekre sem, mert hát ott nem mi, hanem a közös hatóságok intézkednek.

Kérdi, hogy mikor mondtunk mi le arról, hogy védelmi ügyekben lemondunk a határozathozatalról, vagy mikor mondtunk le arról, hogy sérelmeinket orvosolatlanul hagyjuk.

Ez a törvényjavaslat, majdnem egyenlő a jogfeladással; szóló pedig ellensége a jogfeladásnak, főleg ha az a kormány részéről jön.

Attér azután a javaslat szerkezetére. Közmelegnyugvással fogadták, hogy a főispánokat kivették a javaslatból, mert mégis csak különös lett volna, hogy a főispán, aki ugyis fel van ruházva minden hatalommal, még mint bíró ítélkezzék is.

Ohajtotta, hogy olyan törvény alkottassék, mely a közszükségletet kielégíté, a javaslat azonban nem olyan.

Szól ezután az eljárási határozományokról s kifogásolja először is azt, hogy most mikor már be van hozva a szóbeliség, e javaslatban még sincsenek erre fektetve az eljárási határozományok. Nem tudja, mi készítette az irányadó férfiakat arra, hogy a törvényjavaslat a szóbeliség fejlődését illetőleg hanyatlást tüntessenek föl. Ez a törvény nemcsak nehézkessé és költségessé teszi az eljárást, hanem sok tekintetben még ellenzi is a szabad cselekvés jogait. A javaslatnak egyetlen főbbalapelve nincs, mely a közigazgatási bíróságokról szóló törvényjavaslat alkalmából szem előtt lettek volna tartandók, minthogy a javaslat nem egyéb, mint az európai államok hasonló törvényeinek összegyűjtése, amelyekről azonban csak az lett átvéve a mi rossz: azért maga és pártja nevében is kijelenti, hogy a javaslatot nem fogadja el, hanem elfogadásra ajánlja hatorozati javaslatát, mely szerint a ház a törvényjavaslatot sem általánosságban, sem pedig részleteiben nem fogadja el, hanem azt újabb, a közszükségletnek megfelelőbb átalakítás végett visszautasítja a bizottsághoz. (Helyeslés a szélső balon.)

Elnök az ülést 5 perczre felfüggeszti.

(Szünet után)

Issekutz Győző: A törvényjavaslatlal foglalkozva, kijelenti maga és pártja nevében is, hogy jobb hiányában hajlandó azt elfogadni. Foglalkozik ezután Pulszky argumentumával, melyekkel nem ért egyet, de nem ért egyet Meszkó Lászlóval sem, aki a törvényjavaslat hiányait jelenlegi közjogunknak tudja be. Helyesnek tartja, hogy az elsőfoku bíróság szervezését elodázzák addig, míg közigazgatási szervezetünk reformálás alá kerül, s addig az elsőfoku bíráskodást meghagyjuk a hatóságok kezében.

Foglalkozik ezután a hatáskör kérdéssel. Maga részéről közigazgatási intézményeink fejletlensége miatt a taxatív rendszerét helyesnek tartja, ámbár a javaslatban a taxatív kimerítését nem tartja teljesnek, valamint az sem elégíti ki, hogy a hatáskört későbbi rendelet útján akarják kibővíteni. Kifogásolta, hogy sok dolog fölötti ítélkezés nincs bevéve a javaslat keretében, holott azoknak ide sorolása nem csak nem jár nehézséggel, de egyenesen ide is tartoznak. Ott vannak a honossági ügyek, az iparügyek, a gyám és gondnoksági ügyek, me-

vért áldozni Imádsággal kezdte a csatát s halált osztó villogó kardjának markolatáról a megszentelt olvasó csüngött alá. Minden erejét a török hatalom megtörésére fordította; több csatában fényes győzelmet aratott rajtok. Ezek közül legnevezetesebb a rigómezei, hol 40 ezer török vesztette életét; és a nándorfejérvári, hol harmadik Callixtus pápa által küldött és tetemes pénzzel ellátott Capistrán János szent Ferencz-rendi szerzetessel oly győzelmet aratott, hogy az 40 ezer pogány életébe került. Hogy mily nagy volt ő, legjobban bizonyítja legnagyobb ellensége, a török császár mondása, ki midőn meghallotta halálát így kiálta fel: »Benne a föld legnagyobb emberét veszté el.«

Két fia közül László, a Cilley- és Garay-féle armánynak áldozatul esve Budán, a szent György téren lefejeztetett. De V. László halála után a nagy vitéz fiát sirató nemzet fényes elégtételt adott, mikor kisebbik fiát, az alig 18 éves Mátyást választotta meg királylyá; Mátyást, kinek neve a magyar nép szívében örökön él; mert igazi atyja, jóakarója és boldogítója volt a népnek. Alruhában tudhassa meg az országot, hogy így könnyebben tudhassa meg az ország baját, és jaj volt annak, ki zsarolta vagy nyomorgatta a népet! ez a példás büntetést el nem kerülte, lett légyen ő bármily nagy ur is.

De nagy volt ő, mint ember és hadvezér is. Maga köré gyűjté az ország tudósait palotájában, s világbiru könyvtárt rendezett be számukra, hol a könyvek arany, ezüst és bár-

sonyba voltak kötve, s egész kincset értek. Ez volt a híres Corvina. Ő állította fel az első könyvsajtót, s tudományos iskolákat alapított, hogy nemzete művelődését előmozdítsa.

E mellett győzelmes csatákat vívott a csehek, törökök és németek ellen s Bécs városát is elfoglalta.

Méltányolva II. Pius pápa az ő nagy érdemét és vitézségét, végső óráiban akként rendelkezett, hogy a kincstárában található pénzeszeget a bibornokok, Hunyadi Mátyásnak küldjék, ki hősi elszántsággal és fényes sikerrel küzdött a törökök ellen és csak imént, az általuk már meghódított Bosnyákságot ragadta ki kezeikből.

Ő alapította a híres »fekete sereg«-et, elszánt, bátor vitézekből, kik soha sem hátráltak meg az ellenség elől. Vagy elvesztek mind, vagy győztek dicsően.

Alatta hazánk fénykorát élte; félve tisztelte az egész világ a magyart s a jólét, szerencse és boldogság virult e hon felett; áldva emlegeté nevét a föld népe, ki e szép emlékek tisztel meg örök időkre szeretett királyát, midőn az elhunyt: Meghalt Mátyás király, oda az igazság.

A nagy király után II. László következett kit Dobzsnak neveztek el, mert mindenre csak azt mondta »jól van«: őt követte fia, a szerencsétlen II. Lajos, kinek uralkodása alatt határozta el magát Szolimán török császár Magyarország elfoglalására. Az ország nagyjainak egyetlensége miatt szomorú napokra virradt a

magyar, mert nem találkozott Tomory Pál kalocsai érseken kívül egy sem, ki a török ellen indított hadsereg vezérségét elfogadta volna. Mohácsnál történt a ütközet, mely a király, a vezér és 22.000 magyar vesztével végződött. Ezután már csak siralom és gyász borult e szerencsétlen hazára és 150 évig tartott a török iga. A török nemsokára hatalmába ejté az egész országot s a félhold ragyogott Buda tornyai. Ezen szomorú állapotokhoz járult, hogy a nemzet egy részét idegen gyűlölködő emberek, Lutter és Kálvin tanítványai elszakították a kath. egyháztól s ettől kezdve a magyar a magyarnak ellensége lett.

II. Lajos király szerencsétlen halála után kezdődik a Habsburgiak korszaka. Mig Zápolya és Ferdinánd között folyt a harc, a török mindjobban hatalomra jutott hazánkban; így 1451-ben Buda-várát foglalta el, majd Temesvárt, melyet Losonczy István és Drégelyt, melyet a hős Szondy György védelmezett. Majd Egert vette ostrom alá, de ezt Dobó István az egi nőekkel együtt oly hőiesen és kitartóan védelmezte, hogy a törökök szégyenszemmel hagytak fel az ostrommal s a várat nem tudták bevenni. Ezen időben is a pápák küldöttek időnkint tetemes összegeket Magyarországra és 1542-ben Viteli Sándor vezetésével 3600 magyarországi harcztéren. Szolimán török császár utóljára 1566-ban jött be hazánkba egy nagy hadsereggel. Ekkor esett el Szigetvár, melyet a hős Zrínyi Miklós védelmezett. El-

lyek mind oly kérdések, melyeket szóló a köz-igazgatás elé tartozó kérdéseknek tart. Ezek daczára elfogadják a javaslatot s a részleteknél sem fognak nagyobb vitát provokálni, mert 5 éven keresztül meddő volt a képviselőház munkálkodása, szükséges hát, hogy legalább a kapuzárás előtt alkossanak olyan törvényt, mely hasznára válik az országnak.

Beszélt ezenkívül még Issekutz, aztán Hieronymi a javaslat első tervezője, a ki kijelentvén, hogy nem ért egyet a javaslatba fektetett új irányeszmékkel, *A javaslatot általánosságban sem fogadta el.*

Millenniumi ünnepélyek.

Nagyvárad, május 18.

Olyan jól esik néha felemelkedni a föld sarából az ideálok, az eszmék világába. . . ! Olyan jól esik különösen nekünk, a modern élet fehér rabszolgáinak, akiket nap, nap után bilincseibe tart a lázas, idegölő munka. Nagy ünnep nekünk az olyan nap mint volt a tegnapi; de nagy ünnep volt az sokaknak, mindenkinek, aki csak időt szakított magának arra, hogy azon gyönyörű ünnepélyekből csak egyet is végig nézzen, melyek katolikus iskoláinkban édes magyar hazánk ezeréves dicső multjának ünneplése alkalmából lefolytak. Öröm, élvezet, vigasztalás, remény és valami ki nem fejezhető fenséges érzés szállotta meg mindnyájunk szívét, mikor láttuk, hallottuk, hogy kicsiny polgáraink, kedves magyar leánykaink, hogy lelkesednek az ősök dicsőségén, hogy szeretik ezt az erdős, bérczes szép hazát, melyet annyi dicső hős vére öntözött, tiz hosszú századon keresztül annyi balszerencse között tartottak meg őseink nekünk, késő unokáinknak.

Városunk minden katolikus iskolájában nagy fényvel és lelkesedéssel ünnepték meg a honfoglalás ezredik évfordulóját, ünnepték a gyermekek, s ünnepték velük a nagyszámu közönség, mely a lelkesedésben részt kívánt és vett. A lefolyt ünnepélyekről tudósítóink a következőket írják:

*

esett összes embereivel s csak holt testeiken juthatott az ellenn a rommá lett várba.

Ferdinándot követte Miksa, majd Rudolf. Tehetetlen uralkodása alatt nagy erőre jutott a protestáns vallás s Bocskay István, erdélyi fejedelem fegyverrel biztosította neki a szabad vallás gyakorlatát. VIII. Kellemen pápa Aldobrandini János vezérlete alatt kétezer lovas és nyolcezer gyalogosból álló sereget bocsátott hazánkba, s e seregnek a hadjárat sikereiben, különösen Esztergom és Visegrád visszavételében nagy része volt, amiért az esztergomi táborban egybegyűlt rendek meleg hangú feliratban fejezték ki a pápa előtt a nemzet háláját. Az összeget, melyet a pápa a török háboru céljaira áldozott, másfélmillió tallérra teszik a történetírók.

Őt követte az uralkodásban II. Mátyás. Alatta tünt fel a kath. egyház fényes csillaga, Pázmány Péter bibornok, esztergomi érsek, ki ékesszólásával, tudományos irataival a protestáns magyarok legnagyobb részét visszatérítette az egyedül üdvözítő egyházba s Nagy-Szombatban nagy bőkezűséggel kath. egyetemet alapított; ezt később Budára helyezték át s ma is főnáll Budapesten.

Pázmányt II. Ferdinánd is hathatósan segítette. Pázmány Péter, ki korának legnagyobb tudósa volt, s kit a magyar katolika egyház méltán sorolt legnagyobb nevű primásai közé, 1637-ben elhunyt.

III. Ferdinánd uralkodásakor a linezi békében a protestánsok vallásszabadsága biztosítottat-

A rom. kath. tanítóképzésében.

Vasárnap tartották meg a rom. kath. tanítóképzésében a millenniumi ünnepélyt, a melyet reggel 7 órakor Te Deum és szent mise előzött meg a kapuczinusok templomában. A hálaadó isteni tisztelet után az intézet helyiségében az igazgató hazafias beszéddel megnyitotta az ünnepélyt, amelyben az ünnep jelentőségét fejtegette. Utánna az intézet ének-kara elénekelt a »Szózat« három első versszakát, ezt pedig folytatónak elszavalta Akhandesz Károly. Arany József az »Ezer év« című költeményt adta elő. Jerzsák A. Ignác pedig a »Mi a haza?« című költeményt szavalta el. Mellán József buzdító beszédet mondott a növendék-társakhoz. Ezt »közös ima« követte, mire a sikerült ünnepély a »Hymnus« éneklésével véget ért.

A gör. kath. tanítóképzésében.

A gör. kath. tanítóképzésében a millenniumi ünnepély 9 órakor vette kezdetét, a midőn a várad-olaszi-i gör. kath. templomban Te Deummal egybekötött szent mise volt. Fél tizenegy órakor a gör. kath. seminarium nagy termében nagyszámu közönség jelent meg. Az ifjúság ének-kara elénekelt a »Veni Sancte«-t a miután dr. Laurán Ágoston megtartotta gyönyörű megnyitó beszédét mely a közönségre és ifjúságra nagy hatást gyakorolt. A műsor következő programja a »Hymnus« volt, melyet a képezde dalárdája énekelt. Busilla Széver negyedéves képezdesz felolvasta igazi magyar érzéstől áthatott ünnepi értekezését, Görög Gergely másodikéves képezdesz elszavalta Léva Mihály »Hazám« című költeményét. A »Szózat« ismételt eléneklése után dr. Laurán Ágoston képezdei igazgató elmondotta záró beszédjét. A szép ünnepély »A bold. szt. Szűznek Magyarország védasszonyának dicsőítése« egyházi énekkel ért véget.

Az olasz-i rom. kath. népiskolában.

Különösen szép és gazdag műsorral ellátott ünnepélye volt az olasz-i rom. kath. népiskolának. Az ünnepélyt hálaadó isteni tisztelet előzte meg az olasz-i plébánia-templomban, a hol a növendékek szép egyházi énekeket, a többek között a »Boldog asszony anyánk« című szép régi egyházi éneket is elénekeltek. Az ünnepély a fő-utcai iskolában vette kezdetét és a következőképpen folyt le: 1. A növendékek imádkoztak. Elmondották az »Oltalmazó alá futunk« kezdetű imát és az angyali üdvözlöt. 2. Dencs János címzetes kanonok szép szavakkal fejtegette az ünnep jelentőségét és megnyitotta az ünnepélyt. 3. A növendékek elénekel-

ték a »Szózatot«. 4. Raffay Ágoston IV. oszt. tanuló elszavalta Inczedy Lászlónak »Ezer év« című költeményét. 5. Nagy Lajos tanító lelkes szavakban értekezett a magyarok honfoglalásáról és a magyar nemzet ezredéves történetéről. Az ünnepély további műsorának pontjai a következők voltak: 6. »Hazám.« Költemény. Léva Mihálytól; szavalta: Száhlender Jenő III. oszt. tanuló. 7. »Magyarok Istene.« Költemény. Lampert Gézától; szavalta: Peiser I. Béla II. o. t. 8. »A látnok.« Költemény. Kuthentől; szavalta: Szentkirályi Kálmán I. oszt. tan. 9. Magyarország. Próza. A térkép előtt elmondta: Dobó József IV. oszt. tan. 10. »Munkács.« Költemény. Bartók Lajostól; szavalta: Boleman Aurél IV. oszt. tanuló. 11. »Kis honvéd dala.« Költemény. Szász Károlytól; szavalta: Szedlaczek Viktor II. oszt. tanuló. 12. »Hazádnak rendületlenül.« Költemény. Pósa Lajostól; szavalta: Ásmány Zoltán I. oszt. tanuló. 13. »Alkalmi költemény.« N. L.-től; szavalta: Bérczy Imre III. oszt. tan. 14. »Zengje keblünk.« Éneklék a növendékek. 15. »Szt. István király.« Próza. Előadta Bozóky Ferencz IV. oszt. tan. 16. »Szt. István.« Költemény. Földvály Istvántól; szavalta: Szövényi Ferencz III. oszt. tan. 17. »Szilágyi Erzsébet.« Költemény. Tóth Kálmántól; szavalta: Bozóky Lajos II. o. t. 18. »Hunyady.« Költemény. Czuczor Gergelytől; szavalta: Lázár Zoltán IV. oszt. tanuló. 19. »A kis generális.« Költemény. Pósa Lajostól; szavalta: Rózsavölgyi József I. oszt. tanuló. 20. »Előre.« Költemény. Tóth Kálmántól; szavalta: Ormay Kálmán IV. oszt. tanuló. 21. »Hymnus.« Költemény. Vörösmarthy Mihálytól; szavalta: May Jenő I. oszt. tan. 22. »A vándor fogoly.« Költemény. Tárkányi Bélától; szavalta: Vallner Ödön III. oszt. tan. 23. »Hazánk védasszonyához.« Költemény. Oltványi Gáspártól; szavalta: Maksa Béla II. oszt. tan. 24. »Fogadalom.« A tanulókhöz és azoknak nevében mondta: Sándor János IV. oszt. tanuló. Ezután Dencs János szép beszéddel bezárta az ünnepélyt. Utánna a tanulók elénekeltek a »Hymnust«, mire az ünnepély »Hálaadó imá«-val véget ért.

Az újbárosi elemi fiúiskolában.

Shép iskolai ünnepélyt tartott hazánk ezredéves fennállása emlékére a Nagyvárad-újvárosi népiskola is. Az ünnepély hálaadó isteni tisztelettel vette kezdetét, mely alatt az intézet növendékei énektanárjuk előéneklése és orgonálása mellett szebbnél-szebb hazafias vonatkozásu egyházi éneket adtak elő.

A templomból a Nagy-Körözs-utczán lévő iskolába vonult a tanulócsereg, melynek izlésesen felkített előadásitermét már zsufolásig megtöltötték a szülők, tanúgybarátok és az érdeklődő közönség.

ván, fiának Lipótnak uralkodása alatt a keresztény seregek Bécsnél rettenetes módon megverték a törököt s az ekként keletkezett 16 éves háboruban, később Budavárát is visszafoglalták. Ezen törökverő időben halhatatlan nevet szerzett magának Szavójai Jenő herceg; ennek vezérlete alatt vívták ki a keresztény seregek a zentai döntő diadalt, s így szabadult meg Magyarország a török járom alól.

Az ország felszabadításában kiváló rész jutott Ince pápának és Szelepcsényi esztergomi érseknek, kik mindketten tetemes anyagi segéllyel segítettek földözni a hadjárat költségeit. Ime kedveseim! az egyház és Krisztus helytartója így vett részt a török iga alól való felszabadítás nagy munkájában. Ha vér, erő és pénz áldozat kellett, elsőők voltak mindig a kath. egyház főpapjai és Krisztus helytartója. Náluknál jobban és nemesebben senki sem szerette e hazát.

Buda visszavétele után, mely 1686-ban történt, Erdély is megszűnt önálló fejedelemség lenni. Mivel a magyar sohasem volt háládatlan jöltevői iránt, ez alkalommal is kimutatta szive nemességét, mely abban nyilvánult, hogy a nemzet önként lemondott a királyválasztó jogról s véglegesen a Habsburg-házból származott fiuknak engedte át a magyar királyi koronát.

III. Károly alatt Szavójai herceg véglegesen kiűzte a törököket hazánk területéről s mivel a királynak fia ága nem volt, a »Pragmatica sanctio« nevű törvény hozásával a trónöröklés a leányágra is kiterjesztetett. Így

lett utána Mária Terézia, a magyarok királya, kinek számos ellenséggel kellett megküzdeni. Szorult helyzetében a pozsonyi országgyűlésen a magyarokhoz fordult segélyért. És magyarok vért és vagyont nem kímélve, megmentették a Habsburgok trónját.

Ezért Mária Terézia mindent elkövetett, hogy háláját a magyarok iránt kimutathassa. Ő rendelte el, hogy minden faluban legyen iskola s ő alapította a »Terézianum« nevelő intézetet, hol a magyar nemesek ifjai neveltetnek. Mária Teréziát követte fia II. József, ki halálos ágyán belátva rendeleteinek törvénytelenségét, azokat visszavonta.

Őt követte a magyar alkotmányt visszaállító II. Lipót; ennek kora halála után I. Ferencz lett a király, ki alatt a francziák hatalmas császára Napoleon győztes seregével hazánkba is betört. Letűnván a világhódító szerencse csillaga, végre béke lett Magyarországon. E békekorban lép előtérbe gróf Széchenyi István, kinek vezetése alatt a főurak vállaltva törekedtek a haza jólétének felvirágoztatására. Számos tudományos intézetek alakultak; a kereskedelem felvirágozott, miben a vízi utak használásának és a »Ferencz-csatorna« létesítésének nagy része volt. Ezen üdvös mozgalom V-ik Ferdinánd alatt még fokozódottabb mértékben nyilvánult. Ekkor épült a budapesti lánchíd s az ország több irányában vasutak — s majd sokféle más hasznos intézmények létesültek. Végre 1848-ban kimondatott a jog-egyenlőség s a nép a jobbjátság alól felmen-

Az ünnepélyt Nemeskey Andor iskolaigazgató nyitotta meg. Egy igazán szép, sok helyütt a meghatottságtól fátyolozott hangon tartott beszéddel mutatott rá a nap jelentőségére. Ha van joga tanintézeteinknek az általános örömből részt követelniük, úgy elsősorban a kath. elemi iskolákat illeti meg ez a jog. Intette a tanulóifjúságot, hogy Isten után legjobban a hazát szeressék, legyen szent előttük annak minden röge pora.

Ez után a jelenlevő közönség élénk érdeklődése mellett folyt le a nmélt. püspöki kar által előírt program többi pontja. Legkiemelkedőbb mozzanatai voltak: Békési János tanító felolvasása »Magyarország története dióhéjban«, és Ember György szabad előadása, melyben hazánk főhírány nagyobb alakját sz. István, sz. László, Nagy Lajos, Hunyadiak stb. mutatta be. Megható jelenet volt, mikor Andriska József a térképhez lépett és Magyarország tulajdonságait beszélt el kis társainak; meg mikor Moess Gyulával együtt az egész tanuló ifjúság fogadást tett, hogy a míg élnek szeretni fogják a hazát.

Az ünnepély folyamán feltűnt nekünk az a fölötte csinos érem, mely a tanulók mellén függött nemzeti színű szallagon. Megnéztük a feliratot mely a következő volt: »Ezredéves történetünk ezredre remény nekünk!!« Nekünk pedig ez a vallásos és hazafias nevelés, a melynek tanúi voltunk, nyújt biztosítékot arra nézve, hogy Nagyvárad-újváros kath. tanuló ifjúságának nevelése a lehető legjobb kezekben van letéve.

Az Orsolya zárdában.

Nemzetiszínű zászlókkal és zöld galyakkal diszitették fel a honfoglalás ezredik évfordulójának ünneplése alkalmából az apáca-utczai Orsolya-zárdát, melynek nagytermében nagyon szépen sikerült, kedves ünnepélyt rendeztek a tanuló-leánykák, hozzátartozóik segítségével.

Az ünnepélyen olyan nagy közönség jelent meg, hogy sokan csak az ajtón kívül hallgathatták végig az ügyesen összeállított műsort. A jelenvolt hölgyek közül feljegyeznünk sikerült a következőket: Virányi ezredesné leányával, Bartha Lajosné, dr. Grosz Albertné, Kis Elekne, Mezey Vilma, dr. Papp Oszkárné, dr. Máyer Agostonné leányával, Bozóky Béláné leányával, Csánkyne (Szeghalom), Belováryne (Püspök-Ladány), Hlatky Endréné, Czveckné, Bagóné, Racsekne, dr. Nemes Imréné, dr. Makayné, Ungváryne leányával, Serényi Irma, Szemes nővérek, Nagy nővérek, Baghy nővérek, Deák Margit.

Előkelőségek: dr. Beöthy László főispán,

tetett; azonkívül kimondatott a közteher és hadviselés, mely szerint a haza minden egyes polgára köteles adót fizetni, és a hazát mint katoná szolgálni. Egyszermind a dézsma is el-töröltetett. Erdélyt, melyet eddig külön országként kormányozták, egyesítették Magyarországgal, és kineveztetett a független felelős magyar miniszterium, mely hazánk ügyeit vezette.

De csakhamar nehéz napok is következtek a nemzetre. A dicsőséges és gyászos emlékekben s tanulságokban egyaránt gazdag 1848—49-iki küzdelmekben sok vér öntözte a szabadságra alapított új intézményeket. De élt a magyarok Istene, s kiterjeszté felénk a boldogságos Szűz áldó és mentő karját, nem hagyta elveszni hű magyarjait, s habár igen szomorú korszak következett hazánkra, lassan-lassan mégis virradni kezdett.

A magyar kath. főpapok és főurak hazaszeretete: Deák Ferencz bölcsessége, felséges királynéknak, Erzsébet jóságos szíve, megtalálták a módot arra, hogy a legigazságosabb és legbölcsőbb királyok egyike I. Ferencz József fátyolt vetett a multra és kibékült a nemzettel. 1867. június 8-ika arany betűkkel van bejegyezve a történelem lapjára, midőn jelenleg is uralkodó dicsőséges királyunk I. Ferencz József a nemzet leirhatlan örömeire felséges nevével, szeretett királynéknak, Erzsébettel együtt, megkoronáztatott Budán, a nemrég elhunyt nagy-névi Simor János esztergomi hercegprimástól az ország összes főpapjai, főurak és a hű magyar nép jelenlétében.

Sal Ferencz kir. tanácsos, polgármester, Palotay László, Széchényi Jenő kanonok, Papp Miklós, dr. Papp Oszkár, Virányi Győző, Bartha Lajos, dr. Grosz Albert, Nagy Ignác, Fetser Antal dr. Szemethy Géza, Halász Gyula, Lovassy Andor, Nyáry Ignác, Magyar, Linczinger, Lád-ay Kázmér, Novotny Alfonz, Vucskics Gyula, Beke Boldizsár.

Az ünnepélyt Novák Mariska kezdette meg gyönyörű zongora játékkal, utána az intézeti énekkar elénekelt: Egy óhajítás, egy dicsének kezdetű egyházi éneket. Majd a magyar ruhába öltözött leánykák párbeszédében elmondották Magyarország történetét, s az egyes kiemelkedő mozzanatokról szóló költszeteket szavaltak el.

A párbeszédet és szavaltokat nagy tetszéssel hallgatta a közönség és többször zajos éljenzéssel és tapssal jutalmazta. A párbeszéd el-oladában résztvettek:

Ajtay Margit, Bagó Zsófia, Bay Blanka, Belováry Ilonka, Bihary Margit, Csánki Irma, Cseresnyés Ilonka, Grexa Klára, Győry Irma, Kovács Irén, Magyar Erzsike, Masztig Ilona, Novák Gizella, Papp Ilonka, Poyvár Alexandrina, Racsek Constantina, Zeley Irén, Zettner Irén.

Párbeszéd közti szavallatok: 1. Az anya emlékszáva. Csajághi Sándortól, előadta; Kersch Etelka. 2. Szent István király halála Mohl Adolfól, előadta; Király Sárka. 3. Szent László Tárkányi Bélától, előadta: Mihályházy Margit. 4. Mohácsi temető. Tárkányi Bélától, előadta: Kasztovszki Ilona. 5. Szűz Mária magyar fiaihoz. Rosty Kálmántól, előadta Zana Jolán. 6. Szózat. Vörösmarty-tól, előadta: Peiser Sarolta és Tolnay Jolán.

Előadás közben az intézeti énekkar zongora kíséret mellett elénekelt: 1. Egek ékesége. Bozóky énekes könyve után. 2. Hymnus. 3. Zichy Hymnus. 4. Tavasz dal. Ernyeitol. 5. Szózat.

Az énekeket zongorán kíséste: Novák Mariska és Zieher Paula.

Az énekek közül különösen szép volt Ernyeí Tavasz dal-a. A Hymnuszt és a Szózatot állva hallgatta végig a közönség. Az ünnepélyt Zieher Paula szép zongora játéka fejezte be.

Az énekek betanítása Irsa József énektanár érdeme.

Délután a zárda elemi iskolás, továbbá I. és II. polgári iskolába járó növendékei rendeztek millenniumi ünnepélyt ismét nagy közönség jelenlétében.

A kis nemzeti-ruhás leánykák elénekelték, s folytatólagosan szavalták a Szózatot, azután szépen elmondották ezeréves hazánk történetét,

Ez idő óta élvezi a hon a béke áldásait. Hir, dicsőség és anyagi gyarapodásban halad előre, vajha haladásában minden téren helyes uton járna, a legjobb királyok egyikének jogára alatt, kivel együtt sirt, kesergett és jajgatott 1889-ben a nemzet, midőn egyetlen szerető fiát, Rudolf koronaörököszt a nemzet bánatára elveszté.

E kipótolhatatlan veszteségért bűt és fájdalmat enyhítő balszam kesergő szívére hű népének igaz szeretete, kik naponként kéri a magyarok hatalmas nagyasszonyát: Máriát, hogy hathatós pártfogásával esdje ki nekünk az Urnál azon szerencsét, hogy még számos éven át örülhessen a hű nép szeretett királya és királynéjának.

Kedveseim! Elértem az ezredik évet s itt állunk a nagy ünnepen, midőn a legnagyobb fényvel ülik meg különösen a fővárosban ez év nagyjelentőségét.

En úgy hiszem megértették miért ünnepele most a magyar? Mert: »Anyi balszerencse közt, s oly sok viszály után, megfogyva bár, de törve nem, él nemzet e hazán.«

Igen élünk! és új ezredévet kezdünk; és élni fog a magyar örökké, de csak akkor, ha szereti állandóan Istenét, és hűlesz egyházához, királyához és hazájához. Hogy így legyen mindig, boruljunk le és mondjuk a költővel:

»Kinek első szent királyunk felajánlott minket. Boldogságos szűz Mária védjed ügyeinket! Hátalellen, könyes arcczal im hozzád sóhajtok, Magyarország Nagyasszonya könyörülj mirajtunk!«

végül a Hymnusszal befejezték az ünnepélyt, melynek kitűnő sikere főképpen két Orsolya-apáca tanítónő érdeme.

A Nogáll-utczai zárdában.

A Nogáll-utczai Szt.-Vincze-intézet leányiskolájának millenniumi ünnepélye sokkalszerényebb eszközökkel rendeztetett, hogysen az a többi kath. intézetek ünnepségeivel versenyezhetet volna; egyben azonban mégis felülmulta valamennyit: t. i. a helyiség tekintetében. Az iskolaépület három fala s az új kápolna homlokzata oly kedves s ünnepélyekre alkalmas udvart alkot, s oszlopos portáléja annyira kész előadóhely, hogy valamennyi ünnepély közt kétségkívül ez mutatott legjobban. Az ünnepélyes Te Deum és mise után dr. Némethy Gyula szemináriumi lelkiigazgató mint az intézet hitoktatója a czimerekkel, zászló és lombdiszszel ékes kapuzat alól hazafias beszédet intézett a gyermekereghez s az összegyűlt kis közönséghez, melyben Magyarország Istentől nyert fölséges hivatását állította a hallgatók lelki szeméi elé. Az ének darabok közül kiemeljük az »Árpád apánk ne féltsd ősi nemzedet«, »Járjatok be minden földet« végre a Hymnust, melyet befejezésül énekeltek el. A szavallatok között Tóth Julia aratott, »Sz. István«, Földváry Istvántól című darabbal, továbbá Harmathy Gizella »Ki volt a jobb«, Büttner Lina költeményével nagyobb tetszést. Megható volt, midőn végezetre térdre hullt az egész kis sereg s a kápolna felé fordulva, melyről oly kedvesen mosolyog alá Magyarország Pátrónájának gyönyörű szobra, elrebegették a millenniumi imádságot, melyet a bíboros főpásztor remek körlevelében irt elő a kath. népiskolák számára.

A nagy-teleki-utczai apáca zárdában.

A kik látták, úgy mondják, hogy városunk összes millennium iskolai ünnepélyei között ez volt a legsikerültebb.

A háladó isteni tiszteletet délelőt tartották a kapuczinus atyák templomában; már akkor óriási közönség nézte a pár százra menő magyar ruhás felvonuló sereget. A tulajdonképeni iskolai ünnepély azonban délután ment végbe az intézet kertjében nagyszámu, főleg díszes hölgy közönség jelenlétében.

A »Szózat« eléneklése után N o g e l y István óvónőképezdei igazgató tartott a honfoglalásról mindvégig érdekes, lebilincselő beszédet. Ezután következett a tízpontu program többi része. Különösen tetsettek a közönségnek a program zene és ének darabjai, melyet Irsa József zenetanár gyakoroltatott be, ki ügyes zenei technikájának és didaktikájának már több ízben bizonyítékát adta.

Az ünnepély legkiemelkedőbb pontja volt: »Tündérország földön« című dialóg, a melyet tizenkét kis katonának öltözött óvodásgyermek adott elő Réz Pista vezetése alatt, a közönség szakadatlan tapsa és tetszésnyilvánítása között.

Az ünnepély rendezői igazán rendkívüli ügyességüknek és fáradhatatlan szorgalmuknak adták bizonyítékát, mikor egy olyan intézetben a hol óvónőképezde, polgáriiskola, elemi tanoda és óvda van, ily sikerült közös ünnepélyt tudtak rendezni.

Várad-Velenczén.

Szépen, lelkesedéssel ünnepele meg a honfoglalás ezredik évfordulóját a várad-velencei róm. kath. iskolák növendékei is.

Délelőt 9 órakor háladó istentiszteletre gyűltek a plébánia templomba, azután nemzeti színű lobogó alatt átvonultak az irgalmas nővérek zárdájával egybekötött leányiskola épületbe, hol a fiuk és leányok együtt tartották meg az ünnepélyt.

A megnyitó beszédet Gábriely Lajos plébános és iskola igazgató mondotta, mely után az ifjúság a Szózatot énekelte el. Az ünnepély többi szereplői voltak: Talpas Ferencz, Pauer Juliánna, Lázár Dániel, Arnóczy János, Jablonszky Etelka, Kovács János, Marx Gabriella, Fröllich Géza, Székely Ilona, Bogdán Márton, Rimánóczy Mária, Csoma Gyula, Karácsonyi Emma.

Végül a fiukból és leányokból álló vegyes énekkar a Hymnuszt adta elő és Gábriely Lajos plébános buzdító, lelkesítő szavakkal befejezte a szép ünnepélyt.

Bihar-Püspökiben.

Sikerült iskolai ünnepély folyt le 17-én a szomszédos Bihar-Püspökiben. Az ünnepély Te Deum-mal s nagy misével kezdődött, melyet a gyöngékedő plébános helyett Lindenberger János papnőveldei tanulmányi felügyelő mondott. Nagy mise után a gyermekek — kiknek nagyobb része csinos magyar ruhában volt — átvonultak a plébánia udvarára s kezdetét vette az iskolai ünnep Pálffy tanító vezetése alatt. Elismerés illeti őt a gyermekek bátor fellépéséért s gondos begyakorlásért; egyesek, például Schmied Marika szavalása magasabb igényeknek is megfelelt. Az iskolai ünnep lefolyása után — pont délben — a plébános ur az összes gyermekeket megvendégelte, kik délután muzsikaszó s hazafias dalok éneklése mellett vonultak ki a szabadba, hol alkonyatig vidáman mulatoztak s bizonyára hálás szívvel fognak azokra visszaemlékezni, kik nekik e szép napot szerezték.

Bikácson.

A bikácsi és cséffai róm. kath. iskolák ifjúsága vasárnap délelőtt 9 órakor ünnepi díszben, zászlókkal vonult a templomba, az ünnepélyes Te Deumra. Isteni tisztelet után zászlók alatt különváltak a cséffaiak s hazatértek, hogy otthon tartásuk meg az ünnepélyt, a bikácsi ifjúság pedig zászlói alatt vonult az iskola épületnek ez alkalomra szépen felszított termébe, a hol Görgényi Jenő kíséreléssel a vendégeket a gyermekek nevében üdvözlőlvén az ünnepélyt megnyitotta. Ezután Major Elek bikácsi tanító olvasta fel értekezését, melyben hazánk ezeréves múltját ismertette. Az ünnepély további pontjai voltak:

1. Szózatot énekelte az ifjúság. 2. Szózat többi verseit szavalta Minárcsik Mihály. 3. »Hunyadi« szavalta Már János IV. o. t. 4. »Szent Imre szavalta Zsednyánszki Mária IV. o. t. 5. »Ki volt nagyobb?« sz. Machajduda József ismétlő iskolás. 6. »Ki volt a jobb?« (Büttner L.) szavalta Mihók Mária IV. o. t. 7. »Járjatok be minden földet« dalolta az összes ifjúság. 8. »Magyar nemzet« szavalta Fenyák Róza III. o. tan. 9. »Az én hazám« sz. Topolovszki János II. o. t. 10. »Ezer év« sz. Repka Mária III. o. tan. 11. »Kedves hon« sz. Molnár Sándor III. o. t. 12. Hymnust énekelte a tanuló ifjúság. 13. Lelkesítő beszédet intézett növendéktársaihoz Varga Pál IV. o. t. 14. Az előirt imával bezáródott az ünnepély.

Ezután Markovits Antal ináncsi földbirtokos a különben tót ajku de szívben lélekben magyar ifjúság ünnepélyén érzékeny szavakkal buzdította az ifjúságot, hogy szeressék mindég hazájukat s alapítványt tett, melynek kamataiból tót ajku de magyarul beszélni legjobban megtanuló ifjak évente jutalmaztassanak. Ezután a templomkertben elültették a millenniumi emlékfát. Az elültetés előtt Görgényi Jenő lelkész mondott szép beszédet.

Mező-Keresztesen.

Az ezredéves örömnünnepélyt a mező-keresztesi róm. kath. iskola tegnap tartotta meg. Először Istennek hálat adtak az ő jóságáért, hogy édes hazánkat annyi veszély, dúló harcok között fentartotta; s kérték, hogy a jövőben is nemzetünket minden vesztől megóvni és dicsőség között fentartani méltóztassék.

A tanterem nagyon szépen volt felszítve. Az előtérben a kereszten függő Jézus képe, két oldalt az apostoli király és királyné arcképe, alul a szentséges atya arcképe. Ezen képek nemzeti papirosból készült lánczokkal voltak egy keretbe véve, s kis lobogókkal díszítve. Ott volt Eötvös József mellképe, mint ki az első népoktatási törvényt létrehozta. A tanterem hátsó részén szembe, a honfoglalás és Petőfi Sándor élete és halála című képek. Magyarország térképe lobogókkal, virágkoszorúkkal ékítve. Koszorú, virág, lobogó, zöldág a tantermet egész díszszel töltötték el.

Isteni tisztelet után a tanterem zsufolásig megtelt, sőt a vendégsereg nagyrésze, a szolgabírói személyzet is csak kívül hallgatták a szebbnél-szebb hazafias és vallásos költeményeket. 10 fiu, 10 leány szavalt oly megható, oly hibátlan sorrendben, miszerint a 20 növendék a hallgató közönségtől a teljes dicsőreget kiérdemelte. Minthogy a község Keresztes nevet vi-

sel, a tanterem disze szinte a kereszten függő Jézus, a szent keresztről is volt alkalmi megemlékezés.

A város keleti részén, a zöld legelőn volt felállítva egy 12 öl hosszú sátor. A hívek, hogy gyermekeiknek örömet szerezzenek, gyűjtést rendeztek. A gyűjtés szép eredményt mutatott fel, s így délután 2 órakor zeneszó mellett nemzeti lobogókkal vonultak ki a növendékek. Az intelligencia, szolgabírói és városi hatóság, a szülők, a kath. hívek teljes számban és díszben jelentek meg. Ezen ünnep nagyságát emelte Schlauch Nándor és Géczy Lajos püspöki urad. főtisztek megjelenése, kik délutáni 7 óráig szerezéltették jelenlétükkel a kedélyes mulatságot. A tanulóifjúságot megvendégelték, mulattak, táncoltak a legszebb rendben. A vendégkoszoru kívánságának engedve, a növendékek közül ujjal többen elszavalták verseiket.

Este hét órakor a növendékek a nemzeti lobogók alatt vígan dalolva tértek a tanterembe vissza, onnét pedig a szülői házhoz.

Örömnünnep volt ez, itt minden vallásbeliek résztvettek. Este társasvacsera volt, a zene éjféltől 2 óráig szólt.

Pecze-Szöllősen.

Pecze-Szöllős rom. kath. elemi népiskola és óvoda növendékei f. hó 17-én lélekemelő ünnepélyes fényvel adtak kifejezést igazán szép és elismeréseméltó hazafias érzelmüknek. A fent nevezett napon hazánk ezeréves évfordulóját ünnepelték meg.

Reggel 10 órakor a róm. kath. iskola udvarán zöld-galyakból épült sátor közepén hazánk térképe s az egész helyiség nemzeti színben ragyogott. Az nagy számmal egybegyűlt előjáróság, szülők örömtől áthatottan szemlélték az apró honfiakat, kik három nagy nemzeti színű és ország czimerével ellátott zászló alatt az ünnepséget a »H y m n u s« éneklésével megkezdették. Ezt követte Vidovich György plébános megnyitó beszéde, mely után az ügyesen összeállított program többi pontjait adták elő nagy lelkesedéssel.

A szépen felszított óvoda helyisége is megtelt délután 2 órakor közönséggel. Patakyné, Réz Erzsébet előadása alatt, a kis óvodás gyermekek az »Ima« elmondása után a »Hymnust«, — s Kasza Valér megnyitó beszéde után társas játékot s több éneket adtak elő.

Körös-Ladányban.

Körös-Ladányban az ezredéves ünnepségek, helyi viszonyok következtében csak most vasárnap 17-én tartattak meg d. e. fél 10 órakor a kath. templomban volt jelen az előjáróság, ref. egyház, testületek, öreg honvédek, az összes intelligencia s a nép zsufolásig töltve meg a templomokat. Amott a ref. káplán, itt a plébános sz. beszéd kíséretében végezte az isteni tiszteletet. 11 órakor a közs. képv. testülete tartá *ünnepi közgyűlését*. D. u. 1 órakor a község ház környékén gyülekezett az ünneplő közönség, s az összes iskolák, s indult a hosszú menet a vásártéren tartott *népünnepélyre*. A menetet 40 tagu díszbandérium nyitotta meg. Ezek után a k. b. 1000 szépen felöltözött iskolásgyermek zászlókkal, ezután az egyletek zászlókkal, majd megszámlálhatlan néptömeg 3 zenekar hangjai mellett. Kinn a dalárda több műdarabot adott elő, közben ünnepi beszéd, majd a község által kiosztott bor mellett estig vigalom, a gyermekeknek vacsonna s az este beálltával tűzijáték s közvacsonna.

Az ezredéves ünnepélyekhez tartozott némileg az a szép s lélekemelő ünnepély is, mely tolyó hó 14-én, áldozó csötörtökön folyt le a kastély udvarán. Ekkor volt ugyanis a K.-Ladányi ipartestület új zászlójának megszentelése. Zászlóanyá Osz. gr. Lamberg Fülöpné ömeltősága volt.

A *körös-ladányi r. kath. iskolák növendékei* f. hó 16-án tartották millenniumi ünnepüket melyen dr. Lamberg-Wenckheim M. Ö. Mélt. a közs. előjárósági hivatalok s nagyszámu díszes közönség, ref. egyház vett részt. E nap délutánján a k. ladányi összes tehát a r. k. ref. és izr. iskolák növendékei zászlójuk alatt kivonultak gr. Lambergné Ö. Mélt. közeli erdejébe az u. n. szigetbe nyári mulatságra a hol zene mellett késő estig vígan töltötték az időt.

Grófné Ö méltósága saját kezűleg osztotta ki az ajándékokat, jutalmakat a nyertesek közt. Mert volt zsákban futás, lepény evés s az óvodások részére zsinogre felfüggesztet s letépendő cukros sütemények. Jó szívek ajándékából az összes gyermekek uzsonát is kaptak. A gyermekek örömeért fáradozókat áldja meg az Isten!

Székelyhidon.

F. hó 17-én ünnepelte iskolánk Magyarország ezer éves fennállásának emlékét. D. e. 8 órakor hálaadó istentisztelet volt. A templomból a gyermekek ünnepi ruhában zeneszó mellett vonultak az iskola udvarán felállított díszesen fellobogózt zöld sátor alá. A lélekemelő ünnepély 9 órakor vette kezdetét. Szében Gyula plébános megnyitotta az ünnepélyt. Utána az iskolánövendékei szép alkalmi szavakat adtak elő, Salamon József tanító pedig »A honfoglalás s a magyar nemzet ezer éves múltja.« című értekezését olvasta fel nagy hatással. A szép ünnepélynek változatos programja harminczegy pontból állott. A szép ünnepélyt főtiszt. Szében Gyula plébános lelkes, hazafias beszéddel zárta be. Ott voltak az ünnepélyen Báró Jeszenszky Mária a két kis Pongráz fiuval. Fényes kir. járásbíró Lestyán kir. közjegyző, a társulatok és hivatalok vezetői és szép számu hölgyközönség. A minden tekintetben szépen sikerült ünnepélyt özv. Várszeghy Lajosné tanítónő és Salamon József kántor-tanító rendezték, kik teljes odaadással és szorgalommal fáradoztak az ünnepély rendezésében. D. u. 2 órakor két zenekar és énekszó mellett és zászlók alatt a növendékek majálisra vonultak ki a közeli urad. erdőbe, hol a szülők és Székelyhid intelligenciája majdnem teljes számmal jelent meg. Itt Lestyán Adorjáné urnő, Arany Sándor kereskedő és a közs. előjáróság szíveségéből gazdag lakomában részesültek a gyermekek.

TÁJÉKOZTATO.

M á j u s	21. Rendkívüli megyegyűlés d. e. 9-kor.
•	27. A jogakadémiai ifjúság majálisa a Szent László fürdőben.
•	27. Végfárgyalás a Pável tünnetés ügyében.
•	31. Az ezredéves évforduló ünnepése a nagyváradi jogakadémián.
J u n i u s	8. Koronázási évforduló.
•	8. A koronázási évforduló és törvényhatósági bandériumok felvonulása.

UJDONSÁGOK.

* **Választók összeírása.** A városházán megkezdtek az 1897. évi választók névjegyzékének összeírását dr. Sipos Árpád vezetése alatt. Jelenleg Ujváros választóinak a névsorát írják össze. Azután kerül a sor a többi városrészekre.

* **Ülés a vármegyén.** Biharvármegye állandó választmánya ma, kedden délelőtt ülést tart a megyei székház kistermében. Ez alkalommal a májusi 21-iki rendkívüli megyegyűlés tárgyait készítik elő.

* **Agliardi utazása Moszkvába.** A napokban érkezik meg Bécsbe a kíséret, a mely Agliardi nuncziust a pápa képviselőtében Moszkvába kíséri. Agliardi e hó 25-én indul el Bécsből Moszkvába. A küldöttség tiszteletére az orosz nagykövet Rómában díszbédet adott.

* **Öngyilkos matróna.** G. Földesi Péterné nagybajomi szegény 80 éves öreg asszony borzalmas módon vetett véget életének. Már hosszabb ideig betegeskedett a különben is erőtlen agg nő. A napokban éjjel kívánszorgott a lakásból s a kut mellett levő fára kötelet kötött, a melynek a másik végén levő hurokot a nyakába tette s aztán beleugrott a kutba. Így felakasztva függött a kutban; csak a lábát érte a víz.

* **Halálozások.** A nagyváradi ügyvédi kar egyik aggastyán tagja, Hány Alajos nyug. törvényszéki bíró vasárnap 75 éves korában elhunyt. Temetése tegnap délután ment végbe. A családi gyászjelentés a következő:

Özv. Hány Alajosné szül. Kerekes Julianna úgy a maga, mint Hány Ottó és neje Szendrői

Geőcze Honor, valamint az összes rokonság nevében is fájdalomtelt szívvel tudatják a szerető férj, illetve nagybátya, rokon és jóbarát Háy Alajos ügyvéd, nyug. törvényszéki bírónak, folyó év május hó 17-én éjjeli 1 órakor életének 75-ik s boldog házassága 54-ik évében hosszas szenvedés után történt gyászos elhunytát. A megboldogult drága halott földi maradványai ugyan e hó 18-án délután 4 órakor fognak Nagy-Magyar-utca 362. számú házából a róm. kath. szertartás szerint beszenteltetni s a Bónai-kuti temetőbe örök nyugalomra tételni. — Molnár Ferencz nagyváradi polgár tegnap, 47 éves korában elhunyt. Temetése szerdán, május hó 20-án délután 4 órakor lesz a halász-utcai gyászháztól.

* **Millenniumi faültetés.** Az ezredév alkalmból faültetési ünnepély volt tegnap délután az olasz plébánia templom mellett levő kertben, szép közönség jelenlétében. Egy szép tölgert ültettek el. A közönség elénekelt a Szózatot és a Hymnust, Dencs János esperes plébános pedig csinos hazafias alkalmi beszédet tartott.

* **Kereskedők mozgalma.** A nagyváradi kereskedők egy része panaszkodik, hogy igen érzékeny károsodásukat okozza a városban túlságosan elharapódzott házaló kereskedés. Egyes czégek elárastják a lakosokat mindenféle áruval, s gyalog vagy kocsin szállítják az árukat s kínálják házankint. Vasárnap délután több kereskedő a keresk. és iparkamarában értekezletet tartott, a melyen a felett tanácskoztak, hogy mi módon lehetne megakadályozni a házaló kereskedést. Bányay Béla adta elő a sérelmet, a melyet a városi összes kereskedői szenvednek a házaló kereskedés által. Az értekezleten dr. Várady Zsigmond ügyvéd is jelen volt. Elvileg elhatározták, hogy kérvényt intézzenek a városhoz, a melyben a házaló kereskedés eltiltását kimondandó szabályrendelet létesítését fogják kérni. Ez alkalommal a jelenvoltak bizottsággá alakultak, a mely bizottság a későbbi aláírókkal kiegészíti magát. Első sorban a keresk. és iparkamarát fel, hogy kérésüket támogassa. Közlebb ismét gyűlést tartanak.

* **Egy varju miatt.** A N. Szalonta és Inánd közt most készülő körözs csatornánál alkalmazott kubikosok egyike, mint tudósítónk írja, a napokban a fára mászott, hogy varju fiókokat szedjen le. Szerencsétlenül leesett a fáról, alsó lábszára térden alul s a czombcsont is ketté tört, utóbbi a buson és nadrágon át bujt ki. A szerencsétlent, ki szentesi lakos, Nagy-Szalontára szállították.

* **Millenniumi bál Cséffán.** Áldozó csütörtökön, mint tudósítónk írja, a cséffai főszolgabíróság a járásbeli jegyzők mint rendezők közreműködésével bált rendezett. A résztvevők száma 60 volt, kik legjobb hangulatban reggeli 7 óráig együtt voltak. A tiszta jövedelem az ottani gör. kel. és róm. kat. iskolások közt kiosztandó emléktárgyak bevásárlására fog fordíttatni.

* **Alapítványi hely siketnéma számára.** A siketnémák váci m. kir. országos intézetében egy, a nagyváradi l. sz. káptalan adományozása alá tartozó alapítványi hely megüresedvén, ezen helynek a jövő 1896—97. tanév elejétől való betöltése végett a káptalan pályázatot hirdet. A pályázati kérvények 1896. évi július 31-ig adandók be a káptalanhoz.

* **Esküvő.** Medzihrádszky Jenő, lapunk volt munkatársa, jelenleg fehértemplomi törvényszéki jegyző, szerdán esküszik örök hűséget, Kasolczán István, belényesi erdősz leányának Margitnak.

* **A Parabek-gát kijavítása.** A nagykorús utcai házak körös gátjai nagyon veszélyes állapotban vannak. Az első fokú hatóság az érdekelte háztulajdonosokra hárította az összes javítási költségeket. Szabó Gyuláné, Beczky Arthur és Gyurkovits Ágost háztulajdonosok felelősek ez ellen, mert szerintük a város idézte elő a gát romlását. Felhozzák állításuk igazolására, hogy az uszoda ott van felépítve;

Erdélyi József házában a medert megszükitették, és végül a fahidak elbontása által a jég közvetlen a kőpartnak vág s azt erősen megromlalt. Kéri, hogy a gátjavítási költségeket a város viselje.

* **A felekezetenélküli iskolák gyümölése.** A »L'association catholique« című francia folyóirat egyik füzetében érdekes és valóban elszomorító statisztikai kimutatást közöl a franciaországi ifjúkori bűnösökről, kiknek száma a felekezetenélküli iskolák és a vallástalan nevelés behozatala óta óriásilag felszaporodott Franciaországban. E szerencsétlenek száma, kik már a gyermekkorban a legundokabb bűnökkel mocskolják be lelküket 1841-ben 13,593 volt, 1891-ben pedig már 36,715. Számuk tehát megháromszorozódott, amiben kétségen kívül legnagyobb része a vallástalan, felekezetenélküli nevelésnek van. Mert ugyenezen statisztika kimutatja azt is, hogy ezen fiatalkori gonosztevők közül minden 100 közül 11 járt vallásos iskolába és 89, az állami iskolák növendéke volt. Így neveli az állam a maga iskoláiban, a maga nevelési rendszerével a bűnösöket és gonosztevőket.

EGYLET.

Elnökválasztás a »Népkörben.«

A várad-velencei »Népkör« vasárnap tartotta elnökválasztó közgyűlését, Rácz Jakab alelnök vezetése alatt. Az elnökségre egyedüli jelölt: Moskovits József lett megválasztva. A Sándor Alajos lemondása folytán üresedésbe jött alelnöki állás betöltése már nem ment oly simán mivel a tagok többsége Vicsay István lakatost öhajtotta alelnöknek. Az új elnök azonban Jablonszky Emil városi adópénztárnokot ajánlotta. Smetka György hivatkozva a multa, hogy midég az egyik alelnök az iparos tagok közül volt, javasolja, hogy egy 3-ik alelnöki állást rendszeresítsenek s erre válasszák meg Vicsay Istvánt. Az indítványra azonban nem volt szükség, mert Vicsay István kijelentette, hogy teljes elismeréssel viseltetik Jablonszky Emil eddigi működése iránt és vele szemben nem reflektál az alelnöki állásra. Erre egyhangú lelkesedéssel megválasztották alelnökké Jablonszky Emilét. Az üresedésben levő választmányi helyekre Marx Ferencz, Sándor Alajos, Metzinger Frigyes, Lövi Ignác, dr. Kriпка Henrik és Szanditz József rendes, Reitmann Henrik és Szime Demeter póttagnak, Horváth Gézá pedig háznagygyá választották. Délután és este kedélyes lakomára gyűltek össze a kör tagjai.

SZÍNHÁZ.

Két premiére.

Hogy Megyeri, az új színházgazdát mennyire praktikus ember: bizonyítja az is, hogy nagyon hamar megtudta nyerni maga számára a nagyváradi közönséget. Nem a művészeivel, vagy a reklámmal érte el ezt a sikert, hanem sokkal inkább azzal a politikával, hogy mindig tud ujjat nyújtani a közönségnek.

Az ő ujdonságai nem fogják sokáig vonzóerejét képezni a szinkörnek, — s ezt ő tudja legjobban. A Télen, Honthy háza, Nők barátja, Kisvárosi Nagyságok stb. úgy le fognak tűnni a műsorról, mintha soha be nem mutatták volna őket, — hanem az is bizonyos, hogy a közönség kívánja és szinte megköveteli, hogy ujdonságokat adjanak neki. Dicsérjük Megyerit, hogy a rendelkezésére álló anyagból még az aránylag jobbakat válogatja ki, — s különösen dicsérjük derék színész-gárdáját, mely a szünet nélküli premiérezést nagy szorgalmával és mindenkor tanusított ambíciójával lehetővé teszi.

Tegnap és ma két premiére, — s holnap megint új darab! Ennyi munkát csak egy kitűnően szervezett társulat bírhat el!

Télen.

Az első népszínmű előadás ebben a szezonban, — és valószínű, hogy nem lesz sok folytatása. A társulat még aránylag a népszínmű előadásokra a gyengébb. Nincsen par excellence népszínmű-primadonnája, — a tegnapi egy drámai jelenete megnevettette a közönséget. Nincsen egy népszínmű-hősnek alkalmas baritonistája, — s hiányoznak a mellékfigurák is.

De ez még nem baj. A Falu rossza, Bettyár kendője, Piros bugyelláris nem vonz már akkora publikumot, hogy az igazgató rá ne fizessen az előadásra, — a Télen-hez hasonló üres gyarlóságok előadására pedig még ez a népszínmű-személyzet is nagyon »művészi«

Az utóbbi évek népszínmű-teremtéséből csak ezt az egyetlen darabot nem fagyasztotta meg a közönség hidegsége. Hogy miért, annak csak a jó Isten a megmondhatója. Nincsen ebben abszolút semmi, miről érdemes volna beszélni. Csupa üres léhaság, — unalmas beszélgetések, — s aztán a második felvonásban egy kacagnivalóan gyermekes színpadi fogás, — hogy egy ur a redez-vouson az ideálja helyett annak a cselédjét találja . . . S aztán, hogy beszélnek ezek a népszínműalakok:

— No lássuk, hogy vagy berend ez ve!« stb. stb. igazán tős-gyökeres, népies zamatú »kiszólások« vannak benne. A leányok a legényeket folyton urazzák, — s a népszínmű-hős a fonóban így kezdi szerepét:

— Uraim és asszonyaim! Ha Bokor József ur, a szerző nem érdemelte meg, hogy a premiére után épkezláb menekült meg a népszínházból! S ez a népszínmű »pályadíjat nyert« munka!

A hőső Katalin (S. Áldor Juliska) afféle kaczkias menyecske, aki csak úgy lézenga darabban, hogy miért: azt senki sem tudja. Nincsen jelleme, semmije, — csupa holt alak, aki minden felvonásban el énekel két-három ritkán új és rosz, gyakran régi és jó népdalt. Olyan automata hőső, s bizony nem csoda, ha ambíció nélkül játszza meg valaki. S. Áldor Juliska énekszámával természetesen zajos tetszést keltett, — de ennyi még minden fellépte után kijárt neki. Ügyes és gyakorlott színész, s így meg tudta menteni a szerepet, de ez egy fellépte után még nem merjük róla elhinni, hogy népszínmű-primadonnának is be fog válni.

V. Turhányai Olgának egy kis tüntetést is rendeztek. A színházat zsufolásig betöltő közönség soraiból itt-ott igen-igen heves tapsok zúgtak fel, s míg csak el nem énekelte ének számát az »ünnepelt művésznő,« — folyton nyújtogatott fel valaki a zenekarból egy óriási nagy virágkosarat. Csodaszép volt a virágkosár is, — a művésznő is, csak úgy irta volna meg ez agonsz Bokor Józsefa »Télen-t, hogy Bogár Anna — Turhányai Olga ne lett volna kénytelen énekelni! Az »csere már többé nem szokatlan« ováció azonban jól sikerült, mert a közönségben sokkal jobb izlés és udvariasság volt, hogysen lepiszegette volna.

Kantay Teréz kissé túl naturalisztikus módon játszott meg egy öreg parasztasszonyt (özv. Bogár Mátyásné). Kosztümje azonban igen kitűnő volt.

Szathmáry Lajosban (Vasas Józsi) semmi sincs, ami indokoltá tenné, hogy ezt a különben tehetséges embert népszínműben foglalkoztassák. Alakja, hanghordozása, egész egyénisége lehetetlenné teszi a népszínmű-környezetben, — tegnap még szerencsétlen maszkot is választott.

Dayka Balázs (Miklós) meg éppen csak népszínműbe való alak, csak hogy egészen a legszűkebb tulzáig nyers. A paraszt-legény is csak beszél és nem kiáltozik, — de ezt Dayka Balázs nem hiszi el. Az énekben is így bánik a hangjával, pedig a paraszt-baritonhoz nem a hang féktelen recsegése és csapongása, hanem belső ereje, tüze szükséges és es.

Igazi és meglepő sikere tegnap este csak Rózsahegyinek (Marci) volt. Egy donjuanoskodó paraszt-suhanczot játszott, az egész előadásban egyedül ő volt az igazán népszínmű alak a kalapja tetejétől a csizmája sarkáig. Minden hangja, minden mozdulata természetes és igazán népies volt. Rózsahegy nagyon sokat tanulmányozta a magyar parasztot, nagy csoda

történt vele. Természetesen igen tetszett a közönségnek, s egyetlen hangja sem maradt hatás nélkül. Énekszámait egy drámai színészhez mérten eléggé precízen nyugodtan adta elő. Sok tehetség van ebben az új társulatban, de olyan sokoldalú egy nincs, mint Rózsahegy Kálmán.

Leövey Leó kitűnő figura volt egy cigányprimás statisztá szerepében. Kollegája Vank István ellenben tulsokat engedett meg magának a felsőbb régiók közönségének figyelmét a darabtól elvonó mókáival.

Honthy háza.

A legdivatosabb magyar író ma kétségtelesen Herczeg Ferencz. Bámulatosan fényes karriert csinált, — öt év előtt még egyszerű ügyvédjelölt valahol lent a Bánáiban, — az akadémia egyik pályázatán megdicsérték egy regényét, igen gyorsan belopta magát a közönség szívébe, s ma olyan jövedelme van az írásaiból, mint egy miniszternek a hivatalából. Mikor első kötete, a »Mutamur« megjelent, rendkívül heves keblű gimnázista voltam valahol lent a Bácskában, s azzal vontam magamra az irodalom-tanárom nehezitelését, hogy irodalmi tanulmányt olvastam fel az önképzőkörben erről a kötetéről, — horribile dictu — egy kezdő író legelső könyvéről. A »Gyurkovics leányok« igen gyors népszerűségének, a »Dolovai Nábob« óriási sikerének, s a legjobb magyar bohózatnak a »Három testőrnek« a szerző maga aligha örült annyira, mint én, aki már gimnázista koromban, az első kötete után voltam bátor Herczeg Ferenczet a legelső írók közé sorolni. Mikor aztán megjelent a »Szabolcs házassága«, — amelyben fényes regényírói tehetségének adta bizonyosságát, — már akkor éreztem, hogy tíz-husz év múlva nagy fejezetet írnak Herczeg Ferenczről a magyar irodalom történetébe.

Azonban az idők változandók, s hogy, hogy nem, — semmi közünk hozzá — elkövetkezett az az idő, hogy Herczeg Ferencznek — pénzért kell írnia.

Laikus embernek nem lehet fogalma arról, hogy mit érez az író, amikor azért kell dolgoznia, hogy pl. rövidesen kétezer forintot keressen. A muzsa természetesen elhallgat ilyenkor, s valami elkényszeredett hangulat szürke köde borítja be az egész alkotást.

Herczeg Ferencznek írnia kellett, mikor megírta a »Honthy házat.« Becsülettel és nagyobb lelkiismeretességgel végezte el munkáját, mint azok szokták, akik pénzért írtak — hanem azért mégis meglátszik rajta, hogy nem jövedévből írta. A két főalakot kivéve mindegyik csak úgy duzzad az eredeti őserőtől, kitűnő a keret, amelybe be vannak állítva, — hanem egy már nagyon kopott históriát játszanak el. Pedig Herczeg Ferencz nagy ellensége a sablonoknak, — az volt akkor is, mikor mint szerény hetven forintos zsurnaliszta rakosgatta egymás mellé a betűket, s az ma is, — csak éppen egyszer letévelyedett az igaz utról, hogy megmutassa a sablonos és már rég elkoptatott rongyokból is tud valami érdekeset produkálni. A Honthy háza kevesebbet ér Herczeg bármely munkájánál, — de megírásához több tudás, művészet és munka kellett, mint bármelyik művéhez: Nem csoda, mert a »Honthy házból« teljesen hiányzik a művészi ihlet, — a tehetség ösztönyszerű invenziója.

A darab nem fog műsoron maradni, — nem azért, mert gyöngé, hanem azért, mert Herczeg Ferencz igen kitűnő dolgokat szokott írni.

A mai bemutató előadás ellen senkinek sem lehet panasza. Mindenki kitett magáért, s ennél kerekébb, összességében előadást szintársulatunk az idén még nem produkált.

Csorny Berta (Honthy Ida) ma kapta e szezonban az első megérdemelt tapsokat, — az eddigiek legfőbb csak előlegek lehettek. A harmadik felvonásnak sok erőt és szenvedélyt kívánó jelenetében ugyan hamis páthoszszaligyekezett kiválni a jó környezetből, — de ezt a hibát megbocsájtjuk neki az első és második felvonás jeleneteiben tanúsított bensőségteljes szavalásaért. Valami kothurnusos Shakespeare darabban — úgy látszik — nagyobb sikert érhetne el, mert ott a szavalásnak na-

gyobb szerepe van, mint egy modern drámában.

Fekete Rózsika (Sass Margit) bakfischszerepekre kiválóan alkalmas lesz. Bájos megjelenésű, egyszerű, igazi naiva, aki nemcsak naivságot, de lelket és szívet tud önteni alakításába. Az ilyen kicsiny szerepekben is megtudja mutatni, hogy nagy művész lesz belőle. Kár, hogy ma este a hanja nem volt egészen tiszta.

Az öreg Nemere alakját Szentgyörgyi István mutatta be. Igazi, tősgyökeres székely alak volt s méltán rászolgált a közönség tetszésére. Csak az a kár, hogy a szerepből nem tudott egy árva szót sem. Annál nagyobb az érdeme, hogy mégis ilyen szépen megállotta helyét.

Janovics Jenő az ifjabb Nemere szerepét tulélénk páthossal, gyakran hamis hangon, de a legtöbb jelenetében meleg szívvvel játszotta meg. Első jelenetét zajosan meg is tapsolták.

A legnehezebb munkát ma este Sathmáry Lajos végezte, akinek igen hálátlan, szintelen anyag jutott osztályrészül. Sass Miklós bárót mégis a valószínűség sok látszatával kitűnő maszkkal, igen sok igyekezettel és hatással játszotta meg, Rózsika Kálmán az ifjú Sassból finom karikatúrát csinált s ha nem is a legnagyobb, de a legélénkebb hatást ő érte el jelentéktelen kis szerepében.

Honthy püspököt Bartos Gyula játszotta, akinek ez volt első nagy szerepe, — s szívesen elismerjük, hogy igen szép hatást ért el. Ha hozzá fog szokni, hogy mindig csak természetes legyen és soha semmi mozdulata, egyetlen hangja se legyen mesterkél, akkor még sokra viheti, mert alakításából kitetszik a lélek s bizonyos színészi intelligencia. Az első felvonás után kitapsolták.

—ó.—ó.

Nebántsvirág. Vasárnap délután megismélték a szinkörben a »Nebántsvirág«-ot, ezt a behizelgő, kedves zenéjű francia operettet. A címszerepet ezen alkalommal Réti Lina játszotta olyan jó kedvvel, oly kedvesen, hogy a közönség többször nyílt színen is zajosan megtapsolta. Réti Lina nagyon használható, kedves tagja a szintársulatnak; hangja elég nagy terjedelmű, nem tudja még ugyan egészen kihasználni, de kevés időn remélhetőleg igazi művész lesz belőle. Az orgonistát (Coelestin) Vendrey Ferencz játszotta, kevesebb hatással, mint Megyeri. Közönség elég szép számmal volt.

Hírek a szinkörből. A holnapi premiere Bisson pompás bohózata A mintaférj egyike a mester legmulatságosabb darabjainak. A »mintaférj« Vendrei játssza, kinek ez egyik legkitűnőbb alakítása. A Vendrei »öreg férj«-e mellett Megyeri igazgató játssza a fiatal férjet s ha ehhez még fölemlítjük, hogy Kantai Teréz egy minta mamát játszik, könnyen elképzelhető, milyen furcsa dolgok fognak ebből keletkezni. Igen jó szerepe van még Csorny Bertának, ki egy párisi cocottont személyesít. A többi szerepek Bajnóczy V., Béress M. Bárdos I. Rózsahegy K., Bartos és Leövey kezeiben vannak. A Rip van Winkle legközelebbi előadásán S. Áldor Juliska, Lányi Edit, Réthy Lina, Dayka, Mezei és Vendrei játsszák a főszerepeket. A darab két gyermekszerepét az oly korán elhunyt jeles művésznek, Pusztai Bélának — ki hat év előtt a mi közönségünknek is igen kedvelt komikusa volt — árvái: a kis Pusztai Mariska és Béla adják. A próbák serényen folynak, a péntekre kitűzött Makranczos hölgy, Shakspeare klasszikus vigjátékából, mely kiválóan gondos előadásban fog színrekerülni; valamint a Váradon két év óta nem látott bájós Liliből.

MULATSÁG.

A felső keresk. tanintézet majálisa. Fényes előkelő társaság jelent meg szombaton a »Püspök«-fürdőben, hol a keresk. akadémia hallgatói tartották tavaszi mulatságukat.

A kedélyes, sikerült mulatságon jelen voltak:

Urnök: Antalóczy Sándorné, özv. Andriška Józsefné, Böszörményi Gézáné, Deák Imréné, Déry Jánosné, Erdélyi Józsefné, Ember Gézáné, Escherölles K. Sándorné, Ferenczy Lajosné, özv. Fráter Zsigmondné, dr. Jerzsák Lajosné, Kedasich Károlyné, Darvay Sándorné, Kiss Ernesztin, Miskolczy Barnáné, Novák Jánosné, Rozsly Istvánné, Somossy Zsigmondné, Juhász Lászlóné, özv. Weisz Ignáczné, dr. Wáry Szabó Béláné.

Leányok: Antalóczy Anna, Böszörményi Matild, Deák Margit, Erdélyi Mariska, Déry Erzsébet, Déry Mariska, Darvay Szeréna, Cziffra Olga, Escherölles K. Laura, Györfly Linka, Kedasich Malvin, Kiss Anna, Kiss Giza, Miskolczy Irma, Novák Margit, Propper Meláni, Rozsly Etta, Somossy Ilonka, Sely Emma, Weisz Juliska, V. Szabó Margit.

Notabilitások: Széchenyi Jenő apát-kanonok, Balázsházy Bertalan, Propper N. János s a ker. akadémia tanári kara, Reismann Mór bankigazgató. Somossy Zsigmond p. ü. titkár, Böszörményi Géza s többen a »Pálffy« huszárezred s a 37-ik gyalogezred tisztikarából

Igazságszolgáltatás.

Törvényszéki tárgyalások. A nagyváradi királyi törvényszék ma Nagy József elnöke alatt nyilvános ülést tart, melyen a következő ügyek kerülnek végtárgyalás alá.

Varga János és társai magánlaksértés bűntette.

Lezó Mária lopás bűntette.

Nagy József lopás bűntette.

Frick Ferencz súlyos testisértés bűntettének kísérlete.

REGENY-CSARNOK.

Tom és én.

Írta: I. van Woude.

21

Még habzom. Vajjon kérelmemmel nem fogom tönkretenni nyugodt boldogságának paradicsomát? . . . De ismét hozzám hajol, szerelmes tekintettel néz reám és olyan kérőleg mondja, mintha valami kegyet várna tőlem: »Mond meg kis feleség, mivel szerezhetek neked örömet?«

»Nagyon szeretném, ha az enyéim otthonról nálam lennének, Tom.«

A leggyöngédebb hangon mondom ezt és nem nézek fel hozzá, hanem cipőim hegyére tekintek, a melyekkel egy kis Padocsán idegesen dobolok; mert az ő mindig ugyan olyan jósa és előzékenysége mellett ez kissé ostobának látszik, de a fényképek miatt történt dolgok óta kissé félek tőle.

Ő nem válaszol rögtön. Kíváncsi lévén, milyen arcot vág, felpislantok reá és találkozom az ő gondolkodó, mély reám irányzott tekintetével. Arcvonásai akkor hirtelenül más kifejezést nyernek, mintha félne, hogy kiolvashatnék belőlük valamit, a mit nem volna szabad olvasnom és végre könnyed, barátságos hangon mondja:

»Miért ne? . . . Hívd meg őket annyi időre, a mennyire csak akarod.«

»O Tom, milyen jó vagy!« kiáltok fel és karjaimat nyaka körül fonom és arcát csókkal boritom el.

Rossz kedvem egészen eltűnt és Tom is megelégedett, legalább később azt mondotta, hogy sohasem látott ily kedvesnek, mint ma este. A hold már magasan áll az égen, midőn karjainkat egymásba fűzve a sötét árnyékos kertből haza megyünk; most egészen másnak látom a kertet, mint azelőtt, midőn fáradtan a pavillonba vonszoltam magamat.

Másnap reggel rögtön írok, és a mama tüstént válaszol, hogy miután mégis csak elhatározták, hogy augusztusban külföldre utaznak, azért megdöntötték a dolgot és néhány hetet Brinio örökségén akarnak eltölteni.

Mily vigélet, a vendégszobákat rendbe hozni és mindenféle szép tervet szőni.

VII.

Vasárnap van ma és a kávéasztalnál ülünk; apa, mama, Adele, Hanenberg, Alex Tom és én. Adele rövid idő óta Sándor menyasszonya

és a meddig itt lesznek, minden vasárnap nálunk lesz.

Tegnapelőtt érkeztek meg egy meleg nyári esőben és azóta folyton esett az eső ma reggelig. Az ég szürke volt, a kilátás borús, a fákról cseppek hullottak alá, az ereszekből folyt a víz; oly pacskolás és zugás volt ez, a melytől valamennyien elkomorodtunk. Senkinek sem volt kedve a házat elhagyni és a félelem majd hogy teljesen elnem szoritotta szívemet; mert mit csinál az ember falun, ha nincsen szép idő!

De midőn Tom és én a templomban térdepeltünk, nagy örömmre észrevettem, a mint egy napsugár végig siklik imakönyvünk barna bőrén és ezüstjén.

A kávé asztalnál nagy vígság uralkodik. Atyám Sándorral beszél, én anyámmal fecsegek, hogyan rendeztem be gazdaságomat, Adele pedig Tomot farsztja ki testvéri csipkedésével. Ezt mindig megtette, a mióta ismeri. Talán nem tudja elviselni, hogy szépsége ilyen hidegen hagyja Tomot; de a ki ismeri, tudja, hogy ő az a férfi, a ki egész lelkével, egész szívvel adja át magát egy nőnek, a többieket pedig figyelmen kívül hagyja. Adele — bármilyen kedves is — nagyon felelőtlenkedett és ezt Tom nem szereti. Ha Tommal beszél, rendszerint csak valami affektált esztelenséget mond, a mit a férfiak rendszerint szeretnek, de Tom félig csodálkozva, félig bosszankodva hallgat végig és csak udvariasságból felel reá egy két szót.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Károly Lajos főherceg haldoklik.

Bécs, május, 18. (Saját tud. táv.) Károly Lajos főherceg állapota mindinkább súlyosabb. A halálos ágyához hívott orvosok ismételt tartottak konziliumot. A beteg főherceg még teljesen eszméleténél van és ma megkérte a környezetét, hogy papot hozzanak hozzá. Kérését teljesítették és a súlyosan beteg főherceg fölvette a halotti szentségeket. Ő Felsége a király ma délelőtt meglátogatta a haldokló főherceget.

Elítélt szocialista.

Budapest, május 18. (Saj. tud. táv.) A múlt évben augusztus havában a szocialista »Népszavá«-ban és a »Volkstimme«-ben megjelent egy cikk, mely a rendőrség ellen irányult. A magyar cikknek czime. Hogy bannak a néppel? a németé pedig »Im Namen des Gesetzes« volt. A főügyesség több kitétel és a csendőrség megsértése miatt emelt vádat. A cikkért a felelősséget L e f k o v i t s József asztalossegéd vállalta el, a vádlott védőjeként K a s s i c s Péter nyug. miniszteri tanácsos jelentkezett. Az esküdt-szék összeállításánál mind a vádló, mint a védő használta visszavetési jogát. Kassics visszavetette F e j é r v á r y Imre bárót, a konvenció miniszter fiát. Az esküdték egyike többször követelte, hogy a vádlottal irassanak néhány sort, mert kétkeltek benne, hogy tud-e írni, de ez ellen Kassits hevesen tiltakozott. Az okiratok felolvasása után az esküdtzék Lefkovitsot kilencz szóval három ellenében vétkesnek mondta ki, mire a vádlottat két havi fogházra ítélték el.

Parasztok a szinpadon.

Budapest, máj. 18. (Saját tud. táv.) Holnap este Feld színházban somogyegyei Visonta és Csokonya községbe való 21 földműves Falurosszát fogják előadni. Az előadás iránt nagy az érdeklődés.

Közgazdaság.

A szövetkezetek eredményei.

A mai postával vettük a hazai szövetkezetek központi hitelintézetének, mint szövetkezetnek kötelékébe tartozó szövetkezetek 1895. évi zárszámadásainak összesítését. E kimutatást szemlélve azonnal feltűnik az a bámulatos emelkedés, amelyet szövetkezeteink a múlt év folyamán tettek. Dolgoznak az új szövetkezetek is, de a betétek tulnyomó része a régiekre esik, ami csak lelkesítheti azokat, akik új munkások ezen a mezőn, mert becsületes kitartással ők is el fognak jutni a virágzás azon fokára, ahol a régiek állanak.

E számadások után bátran és nyugodtan elmondhatjuk, hogy nincs ma és talán nem is volt soha hazánkban olyan intézmény, mely a nemzet alsó rétegére támaszkodva, annak jólétét tartva szemelőtt olyan eredményeket tudna felmutatni, mint a szövetkezetek.

A millenáris esztendőben kimutatható eredmények bővebbek az előzők sikereinél. Meggyőzőbben mutatják minden ékes szónál és beszédnél a mozgalom erejét, áldásos voltát és azt, hogy milyen nagy jövőre vannak hivatva szövetkezeteink a magyar nemzet gazdasági és erkölcsi ujateremtése körül.

Mutatják, mily hézagot pótolnak, hiszen a föld népének ezrei lelkesedéssel állanak zászlónk alá és bizony nem rajtunk mulik, hogy a tagok száma a százezret még nem érte el.

Szövetkezeteink száma a múlt év végén már 317-re rugott. Az összeköttetésben álló szövetkezeteknek volt

1889-ben	— — — —	9.507 tagja
1890-ben	— — — —	14.023 >
1891-ben	— — — —	16.752 >
1892-ben	— — — —	21.174 >
1893-ban	— — — —	26.572 >
1894-ben	— — — —	31.724 >
1895-ben	— — — —	63.220 >

kik az üzletrészek közül

1889-ben	— —	22.366 üzletrészt
1890-ben	— —	31.759 >
1891-ben	— —	31.759 >
1892-ben	— —	45.954 >
1893-ban	— —	55.783 >
1894-ben	— —	65.337 >
1895-ben	— —	125.856 >

jegyeztek, melyeknek értéke

1889-ben	— —	631.180 frt
1890-ben	— —	885.860 >
1891-ben	— —	1.011.795 >
1892-ben	— —	1.281.973 >
1893-ban	— —	1.538.044 >
1894-ben	— —	1.831.112 >
1895-ben	— —	3.332.937 >-ra rugott.

Az emelkedés, mely a lefolyt 1895. évben észlelhető, a tagok számánál 31.496-ot, az üzletrészeknél 60.519-et, ezek értékénél pedig 1.501.835 frtot tesz ki.

1889-ben	egy tagra átlag	2:35 üzletrész esik
1890-ben	>	> 2:26 >
1891-ben	>	> 2:16 >
1892-ben	>	> 2:17 >
1893-ban	>	> 2:09 >
1894-ben	>	> 2:06 >
1895-ben	>	> 2:00 >

Az utóbbi évben tehát a tagok számában mutatkozott oly emelkedés, mely meghaladja az arányt az üzletrészeknél mutatkozó emelkedés-szel szemben.

A legjobban föltűnteti a községi hitelszövetkezetek fokozatos fejlődését az alább következő adatesoportositás, mely a táblázatos kimutatás adataiból véve, a következő:

Befizetett üzletrész

1889-ben	— — — —	176.589 frt
1890-ben	— — — —	307.868 >
1891-ben	— — — —	462.380 >
1892-ben	— — — —	627.383 >
1893-ban	— — — —	778.821 >
1894-ben	— — — —	945.376 >
1895-ben	— — — —	1.338.920 >

Központi kölcsön

1889-ben	— — — —	439.787 frt
1890-ben	— — — —	756.212 >
1891-ben	— — — —	1.042.647 >
1892-ben	— — — —	1.544.965 >
1893-ban	— — — —	1.856.737 >
1894-ben	— — — —	2.329.721 >
1895-ben	— — — —	4.366.013 >

Takarék-betét

1889-ben	— — — —	105.800 frt
1890-ben	— — — —	269.483 >
1891-ben	— — — —	467.261 >
1892-ben	— — — —	603.380 >
1893-ban	— — — —	725.674 >
1894-ben	— — — —	986.322 >
1895-ben	— — — —	1.293.396 >

Tartalék-alap

1889-ben	— — — —	6.474 frt
1890-ben	— — — —	11.254 >
1891-ben	— — — —	17.610 >
1892-ben	— — — —	27.979 >
1893-ban	— — — —	41.458 >
1894-ben	— — — —	59.899 >
1895-ben	— — — —	90.786 >

Nyereség

1889-ben	— — — —	13.242 frt
1890-ben	— — — —	23.409 >
1891-ben	— — — —	35.944 >
1892-ben	— — — —	48.299 >
1893-ban	— — — —	64.804 >
1894-ben	— — — —	79.983 >
1895-ben	— — — —	116.363 >

Az egyes szövetkezetek által nyújtott váltókölcsönök összege 4.813.750 frtot, a kötvénykölcsönök 2.819.318 frtot tettek ki.

A központi pénzügyintézet által az egyes községi szövetkezeteknek nyújtott hitel főösszege immár közel öt millióra rug, ez oly magas összeg, melyet céltudatosan felhasználva, a szövetkezetek nagyon szép eredményeket érhetnek el.

A szövetkezeteknek összes vagyona a lefolyt évben 7.918.105 forintba rugott. Ime, ezek már oly nagy számok, hogy magukban véve is csodálatra keltenek, mely csodálatához, ha a szövetkezeteknek sikeres munkálkodását tekintjük, az elismerés is járul.

Hat év alatt a befizetett üzletrészek 7-szeresre, a központ által nyújtott hitel $11\frac{1}{3}$ -szorosra, a takarékbetétek értéke körülbelül 12-szeresre, a tartalékalap értéke 15-szörösre, a nyereség pedig körülbelül 9-szeresre emelkedett.

Önkénytelenül is szembeötlök itt azon tény, mit e helyen méltányolni el nem mulaszthatunk, hogy a takarékbetétek értéke a hat év alatt 12-szeresre emelkedett; ez mutatja, hogy a szövetkezetek valóban képesek azon föladatuknak is megfelelni, hogy tagjaikat az előre látó takarékosagra emeljék, melynek hasznát látják akkor, midőn rászorulnak.

A nyeresémből egy tagra körülbelül 1.85 frt, egy üzletrészre pedig 93 kr, esik; első pillanatra kicsiny összegnek tetszik, de szem előtt tartandó, hogy e szövetkezetek nem nyereségre dolgoznak. Ez eredmények csak a lefolyt évről beszélnek. Azóta sem szünetelt a munka. A tagok száma 1895. év végén a 63 ezeret, az üzletrészek száma a 125 ezeret meghaladja, vagyis az egy évi emelkedést százalékban kifejezve a következő:

az üzletrész emelkedett	—	94%-kal
a tagok száma	—	101 >
az üzletrész-befizetés	—	81 >

Ezt az emelkedési arányt joggal lehet rohamosnak nevezni, örvendetes voltát pedig nem kell bővebben fejtegetnünk. Csak annyit jegyzünk meg, hogy szövetkezeteink belkezelésében a szövetkezeti eszme legádázabb ellenségei sem találhatnak kifogásolni valót vagy oly dolgot, a mely egészségtelen irányra vagy elfajulásra mutatna, sőt az izmosodás és erősödés minden kellékét kénytelennek elismerni.

Ezen anyagi és erkölcsi eredmények igazolják, hogy mennyire szükséges volt a szövetkezetek fejlődéséhez a központi hitelintézet, mely nélkül a szövetkezetek tulnyomó száma nem tudtt volna megalakulni s a segínyre szorult kisemberek tovább szünlődtek volna elhagyatottságokban

Gazdasági válság Szerbiában. Belgrádból jelentik, hogy a gazdasági viszonyok egyre sanyarubbá alakulnak. A bankok korlátozták a visszlászámitólást és a kereskedelmi házak megszüntették a folyó hitelt, ami nagyon is éreztetve a piacot. A legtöbb kiviteli ház megszorította a forgalmát. A múlt héten a legelső czégek közül hét moratoriumot kért, három pedig fizetés képtelen lett. És ez a tíz czég nemcsak a legrégibb, de a legelső is volt eddig Szerbiában, most pedig megbukott. A nyomorult viszonyok mellett még további bukáskokra van kilátás.

A Magyar Államvasutak igazgatóságától nyert értesítés szerint a Debreczen-Derecske-Nagyoltai helyiérdekű vasúton július 1-étől kezdve új személy- és podgyász-díjszabás lép életbe, amelylyel számos viszonylat eddigi menetdíjait tetemesen leszállították. Ezen díjszabás a Magyar Államvasutak díjszabás-elárúsító irodájában (Budapest, Csengery-utca 33. szám) tíz krajzárért kapható.

Sertésus szállítás. Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala a vonatkozó földművelésügyi ministeri rendelet értelmében közhírré teszi, hogy az Alsó-Ausztriában fekvő Neunkirchen városba, továbbá a Sziléziában fekvő Friedk és Wigstadtl városokba, végül Pisek és Teplitz városokba Magyarország és Horvát-Szlavonország területéről a sertések levágott állapotban (sertésus a 406. sz. állategészségügyi értesítőben) 1896. évi 22442 számú földművelésügyi ministeri rendeletben foglalt általános feltételek mellett bevihetők.

Terménynyitászde.

Budapest, május 18.

B u z a tavaszra, bácskai	6.78
> tavaszra, északi	6.79
> szeptember-októberre, bácskai	—
> szept-okt-re északi	—
R o z s tavaszra, bácskai	—
Rozs tavaszra, északi	—
T e n g e r i június-júliusra, bácskai	—
> jun-jul-ra, északi	—
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.20
> aug-szept-re, északi	10.30

Bécs, május 18.

B u z a tiszai	7.33-7.75
> bányai	7.15-7.65
> bácskai	7.10-7.50
> szokványúru észre	7.03-7.05
B u z a szokványúru tavaszra	7.05-7.07
R o z s tiszavidéki	6.80-6.95
> szokványúru észre	6.58-6.60
> szokványúru tavaszra	6.11-6.13
T e n g e r i magyar	4.30-4.40
Z a b, magyar kereskedelmi	6.60-6.70

Hivatalos arcfolyamok

a budapesti ára és értékesítése 1896. május 18.

Magyar aranyjárdék 4%	122.50
Magyar koronajárdék	88.85
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	124.—
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.50
Magyar kövi vasúti államkötvény 1878-ból	121.50
Magyar földtelhermentesítési kötvény 4%	97.50
Balméri jog megváltási kötvény	100.10
Horvát-szlavon földtelhermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyeregvasúti sorsjegy-kölcsön	155.—
Tiszszabályozási és gazdasági sorsjegy kölcsön	138.50
Oszták járadék papírban	101.25

Oszták járadék ezüstben	101.25
Oszták járadék aranyban	122.50
Oszták korona járadék	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	145.50
Oszták magyar bankrészvény	943.—
Magyar hitelbank részvény	381.—
Oszták hitelintézeti részvény	351.80
Oszták-magyar államvasúti részvény	347.75
20 frankos arany (Napoleonkor)	9.54
Német birodalmi márka	58.80
London vista	120.25
Páris vista	47.80
20 márkás arany	11.78

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Kedden, 1896. május 19-én

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével

Uj d o n s á g!

A M I N T A F É R J

Franzia vigjáték 3 felvonásban.

Kezdete fél 8, vége 10 óra előtt.

Szerdán, 1896. május 20-án

R i p v a n W i n k l e

Operette 3 felvonásban.

E l ő k é s z ű l e t e n:

A makranczos hölgy

Vigjáték.

L I L I

Énekes színmű.

Felelős szerkesztő: SZABÓ LÁSZLÓ.

HIRES, VALÓDI 301 33-36

MARIACZELLI GYOMORCSEPPEK.

Készíti DRADY KÁROLY, „Az Urangyalhoz” ezimzett gyógyszerárában
Kremsierben (Ausztria, Morvaország.)

Ezen kitűnő gyógyhatással bíró cseppek, melyek nevezetesen gyomor- és altesti bántalmak, gyomorgörcs és kolikánál évek hosszú során át asználtattak egy felültekéni mi t gyermekekéni, s melyek étvágyhiánynál oly hathatósaknak bizonyultak, ma-radandó hírnevére teltek szert, sőt még híres orvosok érdekeit is előmozdították.

A legtöbb betegség rentől gyomor és étvágyhiányból keletkezik, mely belegségektől — különösen az alatt felsoroltaktól — a cseppek használata szerencsésen megóv, ha csak belőlük háromszor naponta csupán egy kávészálalal veszünk.

A mariaczelli gyomorcseppek hatása a következő esetekben túlhalad minden más szert, különösen étvágyhiány, rosszszaga lehelet, gyomorgyengeség, szelek, felbőfőség, kolika, gyomorkatharus, gyomorgöcs, aránytalan nyálkakepződés, sárgaság, utálat és hányás, főfájás, ha a gyomortól ered, gyomorgörcs, székszorulás, eldugulás, a gyomor túlterhelése ételek és italok által, majlép- és vesebetegségeknel (aranyér).

Ezen cseppek több mint 200 év óta azon tapasztalást nyújtottak, hogy a legtöbb gyomor és altesti bántalmakat gyógyítják, sőt még hosszú több mint 100 éves életkorra segítettek.

Ambrosius pater, a ferenciek hlasmónák egy apátja Syriában a Carmel-hegyen volt feltalálója, miért őt egész Syriában és Palestinában csodálták, ki őt segített, a hol már segítség lehetetlen volt. Ő maga használván ezen cseppeket, 107 évet élt atyja és anyja pedig 110 évet. Ezen szert halála után egy rokonnak örökölte, pater Servien konstantinápolyi pap, ki ezt mint lilkos szert kevének nyújtotta s csak később szintén egy rokonuk, ki az orvosi pályán Romába volt, ismét megalkotta régi megérdemelt hírnevét.

Pater Gregor, főtliszleendő apát az althosi kolostorban 98 évet élt és egy másik apát ugyanezen kolostorban 102 évet. A maranói invalidus szállodában 1838-ban meghalt egy 100 éves tiszt, Kováts János, ki tényleg hosszú életét ezen cseppeknek köszönhette. Erzsébet hercegnő Innsbruckban, ki a legtöbb orvos gyógyíthatatlannak mondott, ezen cseppek használata által még sok évet élt.

Ilyen tények mellett ezen cseppek eleinte csak kolostorokban, később kórházakban és Európa legtöbb városában mint megbecsülhetlen szert a legjobb sikereket mellett használtattak. Végül még megemlítendő, hogy ezen cseppek — melyek sok híres orvos által elismertettek — alkatrészei minden más orvosság vegyeit nem képezik, hanem különféle szerencsésen megválasztott délszaki növények preparált nedvei, melyeket évente a Libanon hegyén Kis-Azsiában gyűjtenek és mindig friss állapotban Európába lesznek küldve.

A mariaczelli cseppek gyöngöden oldólag hatnak, igen kellemes keserű ízzel bírnak és reggel éhgyomorra, továbbá ebéd előtt és este lefekvés előtt egy-egy kávészálalalal beveendő (gyermeknek csak egy 1/2 mágdresznit kell adni) és friss vízzel vagy vizezett borral leöblítendő. Bevetél n e cseppek az egész életrendszernek élénkítést, erőt és bátorságot kölcsönöznek. Meg kell még jejezni, hogy e cseppek folytonos használata által a fennhöz fuzelt betegségek bármelyike 2-4 hét alatt teljesen megszűnik. Magától érteledik, hogy e mellett szögóra életrendet kell követni.

Használati utasítás.

Ovás! Lelkiismeretlen hamisítók megkísérlették csekélyebb értékű praeparatumokat ugyanazon, vagy hasonló név alatt áruba bocsátani s azokat valódi Mária-czelli gyomorcseppeknek eladni. Mindenkit óva intünk ezen hamisítványok megvásárlásától, nehogy azok használata káros következményeket vonjon maga után.

A több mint 200 év óta ismert valódi Mária-czelli gyomorcseppek a legnagyobb gyögyerővel bíró növényekből készűlnek s valódiságuk jelölő vörös az idenyomtatott vértjegy s aláírással ellátott papírba van csomagolva és ek minden áreghoz mellékelte használati utasításon meg van jejezve, hogy Gus a H. Kremsier-i nyomdájában készűlt.

Egy üveg ára 40 kr. — Kettős üveg ára 70 kr.

A híres, valódi Mária-czelli gyomorcseppek a következő gyögytárakban kaphatók.

Magyarországban: Budapest, Török József király-utca, Petrl Ottó, Székalla A., Budai Emil, Városházter 9. Buttyán Tomcsányi L., Abony, Lukács Gy., Apatin, Rátaj Th. Apáczai, Bonyay Antal, Arad, Ring Lajos, Kiss István, Schaller A. Aranyos-Máróth, Bittó Károly, Aszód, Dózsa A. Baja, Hollosy József, Nagy Sándor, Bánfalvy, Aaró András, Baranya-Selye, Uvira Fr. Barcs, Kolut Sándor, Béla, Tunner János, Berettyó-Tjfalu, Tamási G., Bicske, Güllner Károly, B.-Csaba, Varság, B.-Gyarmat, Cserevnyák Gy., Kamitz Odón, B.-Mágoos, Szép Géza, B.-Szarvas, Bugyis A., Bonyhád, Kramlin József, Bazin, Meisl Fr. Czegléd, Bohus Ed., Zala, Csakova (Temes), Toldy Sándor, Csenej, Rutner J. Csepreg, Kekas Mihály, Cs.-Somorja, Barta T. Debreczen, Göllt Nándor, Tóth Béla, Mihalovics István, Dr. Rotschnek Emil, Tamassy Balás, Detta, Braumüller E., Dúszegh, Vaday Ignác, Debisina, Tircsér, Dollova, Kos József, Dorozsma, Karscsy Károly, Duna-Pataj, Mndra Pál, Enying, Adler Emil, Eperjes, Makowicki, Molitorisz István, Eger, Igalmas Jarátok, Köllner L. Özevgye, Bulzath L., Ermihályfalva, Mátray István, Erekujvár, Mészáros, Felka,

Comides K. Fekete Arató, Szilompák Géza, Fiume, Mizzán A. Pécs, Igltimas barátok, Zsica László, ifj. Erreth János, Sipőcz sván, Göbel Kálmán, Gődöllő, es. és kir. udv. gyögyosztár, N.-Beeskerek, Kellner J. Moczkozcsák D. Nagy-Kani zsa, Prager Béla, Belusz Lajos, Nagy-Kikinda, Neuhold Károly, Pannioth Sándor, Nagy-Leker, Bolyos Gyula, Nagyvárad, Ember E., Molnár Lajos, Nyírj György, Hering Sándor, Győrött, Mehlschmidt J., Hadház, Farkas Odón, Hajós, Martinovich J. Hatzfeld, Holz Matyás H. M.-Vásárhely, Boreczk Péter, Kiss Gyula, Hosszufalu, Jekelius G. Bauer R. J., Homona, Szekerák Ambrus, Hosszufalu, Jekelius G. Eálmán, Ipoiság, Berkó István, Jászberény, Merkl J., Csaba, Horváth Kálmán, Kalocsa, Horváth Károly, Káloz, Jeges Antal, Kápolna, Egerland K., Kápolnás-Nyék, Hankóczy E., Kaposvár, Czollner, Pataky Andor, Kapuvár, Vavroskay János, Karánshecs Müller J., Ratics, Kassa, Gallik Géza, Mlegay Gusztáv, Molnár Li-pót, Wandraschek Károly, Kecskemét, Katona, Molnár, Farkas J. Bódogh F. Kécs, Scheint A. Késmárk, Genersich Károly.

Legjobb
olvasmányok!
Igen alkalmas ajándékkönyvek a kath. ifjuság számára.

Éppen most jelent meg:
„Lilionszálak”
diszes vászonkötésben 1 frt 50 kr.

Aldozatlángok.
Imádságos könyv. Ára egész vászonba kötve 60 kr.

Kempis Tamás Krisztus követése
kétféle kiadásban: a népies kiadás kötve 40 kr; a Führich képeivel illusztrált szalonkiadás 4, 6 és 8 frtos példányokban.

Lelkiharez ára 90 kr.

Boldogasszony követése
ára 1 frt 50 kr.

Keresztény vezérczikkek
1 frt 50 kr.

Liguori Szent-Alfonz
vezérlönyve.
1 frt 50 kr. — 2 frt.

Az Urangyala
füzve 1 frt, kötve 1 frt 50 kr.

A megrendelések szerzőhöz **Dr. No-gáll János** fsz püspök vagy a **Szent-László könyvnyomdába**
Nagyváradra czimzendők.

—••• EGYHAZI NYOMTATVANYOK. •••—

Szent László-könyvnyomda részvénytársaság

Telefon összeköttetés.

Nagyvárad, Apáca-utca 3. sz.

Telefon összeköttetés.

A nagyérdemű közönség, szives tudomására hozzuk, hogy **könyvnyomdánk** mellé

PAPIRRAKTÁRT

endeztünk be a *bármily mennyiségben* mindennemű

IRODASZEREK

beszerezhetők.

Raktáron tartunk: Mindenféle *irodai papirokat, levélborítékokat, kockás és sima üzleti levélpapirokat, csinos és különféle dobozokban levélpapirokat, csomagoló papirokat, csipkézett színes papirokat, rajzpapirokat iskolák és (Wathman-féle) mérnökök részére fényezett (pausa) vásznat Csinos névjegyek nagy választékban, bál meghívók, tánczrendek, eljegyzési, menu-kártyák, gyászjelentések, továbbá iskolák részére irkák, gyakorlat-füzetek, rajztömbök, noteszek, imakönyvekbe szent-képe stb stb.*

Kitünő minőségű

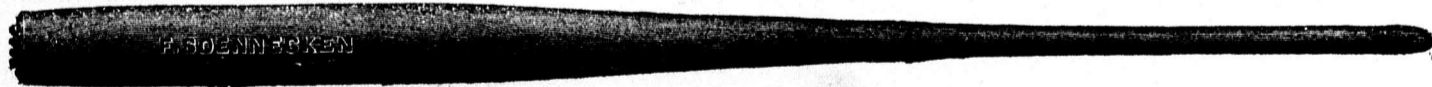
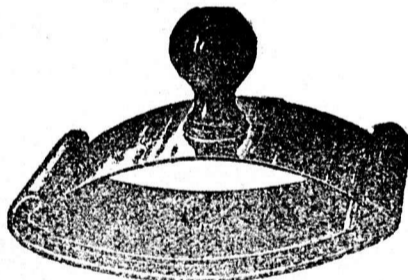
alluminium-, aczél- és bronz-tollakat.

Tollszárazakat.

I r o t.

Itatóspapírt és porzót.

Tentát és tentatartót.

Ez alkalommal van szerencsénk tisztelettel felhívni a nagyérdemű közönség figyelmét kitünően fölszerelt

KÖNYVNYOMDÁNKRA,

ahol mindennemű nyomtatványok: u. m. hírlapok, művek, oklevelek, részvények, sorsjegyek, továbbá takarékpénztári, ügyvédi, közjegyzői és kereskedői nyomtatványok olcsón és pontosan elkészítetnek. Színes kivitelben üzleti-kártyák, számlák és körlevelek.

Kivánatra mintákkal és árjegyzékkel (vidékre is bérmentve) szolgálunk.

Levélpapíros dobozokban 30 krtól 1 fnt 50 krig.